

ESPANJANMASTIFFI

JALOSTUKSENTAVOITEOHJELMA

2014-2018

Hyväksytty Bullmastiffit ja mastiffit ry:n vuosikokouksessa 29.3.2014

Hyväksytty Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 13.5.2014

SISÄLTÖ

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4. RODUN NYKYTILANNE	8
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja	8
4.2 Luonne, käyttäytyminen ja käyttöominaisuudet	17
4.2.1 Rotumääritelmän mukainen luonne	17
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	18
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	18
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	19
4.2.5 Yhteenveto luonteesta	20
4.3 Terveys ja lisääntyminen	20
4.3.1 Pevisa ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	21
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet Suomessa ja ulkomailla	27
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	39
4.3.4 Lisääntyminen	40
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	40
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista	41
4.4 Ulkomuoto	41

5.YHTEENVETO AIEMMAN JTO:N TOTEUTUMISESTA-----	43
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS-----	45
6.1 Jalostuksen tavoitteet-----	45
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille -----	46
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet-----	47
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin -----	49
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta-----	50
8.LÄHTEET -----	53
9. LIITTEET-----	54

1. YHTEENVETO

Espanjanmastiffilla on tuhansia vuosia pitkä historia. Se on kehitetty Espanjassa suojelemaan karjanomistajien lammaslauvoja vuorolaiduntamisessa lähinnä susia vastaan, mutta myös muita luonnon petoja esim. kettuja ja myös villikoiria vastaan.

Suomen espanjanmastiffi kannan arvioidaan tällä hetkellä olevan alle 100 yksilöä. Kasvatus on hyvin pieni muotoista ja geenipohja on maassamme tällä hetkellä erittäin kapea. Suomessa rodun kohdalla ei siksi voidakaan puhua kasvatuksesta vaan lähinnä pienen populaation ylläpidosta. Siksi tarvittaisiin edelleen uusia tuontikoiria eri linjoista vaikka niitä onkin tuotu muutamien kasvattajien ja harrastajien toimesta. Kasvatukseen päätyy kuitenkin vain kourallinen yksilöistä. N.20 koiraa toimii Suomessa alkuperäisessä käyttötarkoituksessa suojellen nautoja, lampaista, hevosia ja siipikarjaa. Loput koirista ovat näyttely- ja seurakoiran roolissa vartioiden omaa pihaa, reviiriä. Näyttelyistä ollaan nykyään yhä enemmän kiinnostuneita. Ja rodun pariin on saatu uusia harrastajia ja kasvattajia muutamana viime vuonna.

Toiveena on vahvistaa ja säilyttää oikea rotutyypin oikeilla käyttöominaisuuksilla, mutta myös pysyä tietoisena rodun terveysuhkista Suomessa ja ulkomailla. Rotu kuuluu laumanvartijoihin ja sen luonteen tulisi säilyä tasapainoisena ja itsenäisenä, arkuus ja tasapainottomuus ei kuulu rotuun. Espanjanmastiffilla on omat terveys uhkansa. Tällä hetkellä uhkia ovat lähinnä kyynär-, polvi- ja selkäongelmat. Rodun elinvoimaisuus tulee elvyttää ja pyrkiä säilyttämään.

Tarkoituksena on edistää ja tiedottaa rodun terveestä ja järkevästä jalostustyöstä, kaikille siitä kiinnostuneille, varsinkin kun kyseessä on Suomessa harvinaisiin rotuihin kuuluva koira ja sen elinvoimaisuus sekä hengissä säilyminen maassamme vaatii oikeanlaista huomiota. Toivomme, kasvattajien ja harrastajien välille yhteistyötä näissä asioissa. Innokkuutta vastata terveyskyselyyn toivotaan enemmän. Internet ja foorumit tarjoavat nykyään helpomman tavan yhteydenpitoon ja tiedottamiseen harrastajillekin. Kasvattajia on hyvin vähän ja pentueita on syntynyt vain muutama viime vuosina. Tavoitteena on saada rotu mahdollisimman elinvoimaiseksi oikealla rotutyypillä ja tarkkailla koirien terveyttä mahdollisimman laaja-alaisesti. Liian suureen määrän lisääntymiseen ei ole tarvetta, jos laatu, terveys ja rodun elinolot huonontuvat.

2. RODUN TAUSTA

Koiria on kesytetty vartiointikäyttöön jo kivikaudella. Mastiffityyppisten koirien historia on yksi kaikkein vanhimmista. Tämän tyyppisten koirien, olemassaolosta, on viitteitä jo ajalta n. 2500v ekr. Aasian vuoristosta. Kerrotaan, että kun Hannibal, ("suuri Kartagon johtaja"), ylitti Alpit, hänellä oli mukanaan paljon mastiffeja joita käytti apuna sodassa. Pitkään jatkuneen matkan aikana sekoittui paikallisten rotujen kanssa. Näistä syntyi esim. Alppien mastiffi, Berhandilainen, sekä muut jättirotuja. Mastiffityypisiä koiria on käytetty aikoinaan hyvin erilaisiin tarkoituksiin; sotakoirina, Rooman areenoilla nähtyihin näytös taisteluihin. Nämä koirat ovat monien rotujen takana jopa mopsin. Espanjanmastiffilla on rotuna myös jo tuhansia vuosia pitkä historia. Mastiffi tyyppisiä koiria vartiointitarkoitukseen on eriytynyt eri osista maapalloa jotka nykypäivänä ovat edelleen käytössä ja osittain sukua toisilleen esim. tiibetinmastiffi, pyreneittenmastiffi mutta myös ehkä enemmän toisenlaisen käyttötarkoituksen omaava Berhandilainen. Vanhoissa tauluissa ja kuvissa (esim. Bewicks, 1790, mustavalkotyö, laikukas koira) ikuistetut "mastiffit" muistuttavat suuresti espanjanmastiffia lyhyehkön, laikukkaan turkkinsa kanssa.

Rotu kehittyi karjankasvattajien tarpeisiin, Espanjassa, tarvittiin äärimmäisiä sää olosuhteita kestävä, tarpeeksi suuri ja tehokkaasti puolustava koira lähinnä avuksi juuri lampaiden vuorolaiduntamiseen. Koirilta on vaadittu itsenäisyyttä ja ne ovat kestäneet ajoittaista ravinnon ja veden puutetta kuitenkin kajoamatta karjaan. Rodun varhaisvaiheessa karjankasvattajilla ja heidän yhteen liittymällä (Mestalla) oli suuri osuus rodun olemassa oloon ja säilymiseen, tuo yhteinen liitto (karjankasvattajien yhteenliittymä, Mesta) perustettiin jo vuonna 1273.

Koiramääriä on voitu seurata lampaista pidettyjen tilastojen avulla. On arvioitu, että 1500-luvun alussa lampaita on ollut 3 miljoonaa, espanjanmastiffeja on ollut noin 17000 ja lampaiden määrän edelleen kasvaessa huimasti 1700 -luvulla noin 30000, jolloin vuorolaiduntamista harjoittavia lampaidenkasvattajia oli arviolta 40000.

Rodun jalostus on tehnyt ylä- ja alamäkiä lähinnä juuri karjan- ja lampaankasvattajien tarpeiden mukaan. Kun petoja on ollut paljon, esim. susien määrä kasvanut sisällis-sodan (Espanjan sisällis-sota v.1936- 1939) jälkeen, koirien määrä on kohonnut ja vastaavasti päinvastoin.

Rotu on 1980 luvun alusta yleistynyt sekä kotimaassaan, että sen rajojen ulkopuolella. Vuonna 1946 FCI oli jo hyväksynyt rotutyypin joka oli kevyempi mutta rotumääritelmä oli kuitenkin hyvin paljon nykyisen kaltainen:

”Suuri, kova, vahva, raskas, harmoninen rakenne, osoittaa voimaa ja ketteryyttä. Pää on suuri, leveä ja neliömäinen. Kallo on poikkeuksellisen leveä. Kaula: lyhyt paksu, leveä, voimakas. Koiralla on erittäin runsaasti löysää nahkaa. Rintakehä leveä, pitkä, syvä...” (AEPME, Asociación Española del Perro Mastín Español).

AEPME, Asociación Española del Perro Mastín Español, perustettiin vuonna 1981. Ja samana vuonna 1981, hyväksyttiin uusi virallinen rotutyypin ja rotumääritelmä, joka edusti vahvempaa koiraa. Vahvemman tyypin linjat olivat melkein jo hävinnyt susien määrän ja vuorolaiduntamisen vähentymisen myötä. Rotu alkoi olla tarpeeton ja niitä jopa tapettiin sekä kastrotitiin ja vain kourallinen päätyi innokkaille kasvattajille. Rotu saatiin jollain tavoin vuosien saatossa elpymään, vaikka AEPME: n mukaan jalostus oli siihen aikaan enemmänkin innokkuutta kuin tietoutta. AEPME on tehnyt työtä noista päivistä asti saadakseen aikaan yhtenäisen rotutyypin sekä lisättyä rotutietoa ja terveyttä kotimaassaan. Espanjassa virallinen jalostusentavoite ohjelma tehtiin 1998. Siinä kiinnitettiin huomiota puhdassukuisuuteen, hyvään rotutyypin sekä lonkkien kuvaamiseen ja takaosan vahvuuteen, josta työ on jatkunut. Rotua käytetään edelleen työkoirana kotimaassaan ja jonkin verran myös muualla.

Suomeen ensimmäinen espanjanmastiffi tuli 1980-luvun alkupuolella. Ensimmäiset Espanjasta suoraan tuodut yksilöt rekisteröitiin 1984- 86 (ensimmäinen rekisteröity koira oli Musa 1984). Ensimmäiset kennelit joista koiria tuotiin, kennelnimettömien lisäksi, olivat Monte - Jaena, del Espinillo ja de la Majada. Kehitys Suomessa jatkui niin, että vuonna 1992 espanjanmastiffeja oli noin 30. Ensimmäisiä suomalaisia kasvattajia olivat Oikabull 1990 (20 pentuetta), Ronquidos 1993 (6 pentuetta) ja Spaindog`s 1993 (4 pentuetta). Kasvatus on ollut aina pienehköä ja rotu harvinainen. Kasvatustyö alkuvuosina (5-6 ensimmäistä vuotta) perustui 9 tuontikoiraan ja sukusiitos sen myötä nollassa. Pentueiden sukusiitos prosentit alkoivat kasvaa kun tuontikoirien hankitaan tuli taukoa. Aika yleinen sukusiitos prosentti tuolloin oli n.14. Vaihtelua oli kuitenkin välillä 6,25- 25 %, 0 % ohella. Tuohon aikaan Suomessa oli myös yleisempää ja hyväksytympää linjasiitos joka voi vaikuttaa asiaan. Tuontikoirien hankkiminen oli myös vaikeampaa ja suhteessa kalliimpaa kuin nykyään. Kasvattajia muualla Euroopassa kuin Espanjassa oli vähemmän.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Bullmastiffit & Mastiffit ry on itsenäinen rotujärjestö, joka perustettiin 1967. Varsinainen toiminta alkoi 1968 ja yhdistys hyväksyttiin rotujärjestöksi 1971. Yhdistyksen kotipaikkana on Helsinki.

Bullmastiffit & Mastiffit ry toimii espanjanmastiffien virallisena rotujärjestönä. Yhdistys edustaa myös kymmentä muuta rotua: bordeauxindoggi, bullmastiffi, cane corso, fila brasileiro, mallorcandoggi, mastiffi, napolinmastiffi, pyreneittenmastiffi, tosa ja uruguayan cimarron. Yhdistyksen tehtävänä on neuvoa roduista kiinnostuneita pennun hankinnassa ja kasvatuksessa sekä kehittää rotujen jalostustyötä. Yhdistyksen organisaatio on jaettu kahdeksan jäseniseen hallitukseen, jalostustoimikuntiin, näyttelytoimikuntaan sekä muihin toimihenkilöihin.

Yhdistyksen rotukohtaisten jalostustoimikuntien tehtävänä on neuvoa roduista kiinnostuneita pennunhankinnassa ja kasvatuksessa sekä kehittää rotujen jalostustyötä. Espanjanmastiffeilla on oma jalostustoimikunta jossa mukana tällä hetkellä neljä ihmistä joilla kokemusta rodun ja muiden rotujen kasvatuksesta, näyttelyistä, eläinten terveydestä ja laumanvartioiden työkäytöstä.

Jalostusta pyritään kehittämään mm. seuraavin tavoin:

- PEVISA-ohjelman rakentaminen sekä PEVISA-ohjelman seuranta: terveystutkimusten, urosten käytön, luonnetestitulosten tallennus ja julkaiseminen
- jalostuksen tavoiteohjelman tekeminen/päivittäminen
- tiedon- ja asiantuntemuksen kerääminen Suomessa ja ulkomailla
- jalostusneuvontaa kasvattajille sekä rotutietoutta koiranomistajille

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Suomessa on rekisteröity espanjanmastiffeja vuosina 2003- 2012 145 kpl eli viimeisen kymmenen vuoden määrä on laskenut vaikka tuontikoirien määrä onkin noussut 5-10 kertaiseksi (Taulukko 1.). Kaikki tuontikoirat eivät ole myöskään rekisteröity Suomen Kennelliittoon. Syinä tähän lienee, että koira/koirat on hankittu työkoiriksi (Suomessa huono saatavuus) eikä koiraa ole tarkoitus käyttää jalostukseen ja rekisteröinnistä ei tätä kautta koeta olevan mitään hyötyä. Osan kanssa näistäkin käydään kuitenkin näyttelyissä. Tämän hetkisen kannan arvioidaan olevan alle 100.

Taulukko 1.

Vuosi	Pen nut	Ss %	Tuon nit	Rek.yhtee nsä	pentu eet	Jalostuks een käyt. eri urokset	Jalostuks een käyt. eri nartut	Keskim. Jalostuskä yttö ikä Urokset	Keskim. Jalostuskä yttö ikä Nartut
2003	13	15,53	-	13	2	2	2	4v 11kk	3v
2004	11	14,45	-	11	1	1	1	6v 1kk	3v 10kk
2005	-	-	2	2	-	-	-	-	-
2006	15	4,79	4	19	2	2	2	2v 11kk	4v 11kk
2007	19	0,66	4	23	3	2	3	2v 4kk	6v
2008	6	0,00	6	12	1	1	1	4v 10kk	8v 1kk
2009	18	0,59	8	26	2	1	2	3v 3kk	2v 6kk
2010	9	0,78	11	20	1	1	1	2v 1kk	3v 1kk
2011	5	0,00	3	8	1	1	1	3v 1kk	3v 9kk
2012	4	2,15	7	11	2	2	2	2v 10kk	4v 4kk

Rodun pentuemäärät ovat pieniä, kasvattajia on vähän. Se on osaltaan lisännyt ulkomailta tuotujen pentujen määrää, mutta vain pieni osa ulkomaantuonneista päätyy jalostuskäyttöön. Jalostuskäytön iät näyttävät aika korkeilta ja osaksi syynä voi olla se, että myös jalostusikään tulevan nartun astutusajankohta valitaan kevättalveen ja jos astutus ei tuota tulosta odotetaan vuosi eteenpäin. Isojen laumanvartijoiden pentujen kasvattaminen talvella keskellä kodin arkea ei yleensä onnistu. Lonkka- ja kyynärtutkimukset voi suorittaa myös vasta 18kk ikäiselle koiralle ja sen jälkeen on odotettava oikeaa astutusajankohtaa. Toisaalta vitaalia, hyvin tiinehtyvää narttua on voitu käyttää vanhemmallakin iällä. Tässä asiassa voidaan edetä SKL:n jalostusiän ohjeiden mukaan.

Vaikka tuontikoirien määrä on kasvanut ja se osaltaan voisi auttaa rotua Suomessa

eteenpäin, niin tuontikoirissa on paljon täyssisaruksia tai puolisisaruksia.

Vuosina 2009- 2013 on rekisteröity tuontikoiria 30 kpl, joista yllämainittuja lähisukulaisia oli keskenään n.19 kpl. Muista, aiemmin tuoduista, osa on myös sukua edellä mainituille tai keskenään isän tai emän puolelta. Eli suuri osa tuontikoirista on läheistä sukua keskenään, mikä on hälyttävää ajatellen rodun jalostusta pidemmälle.

Vain muutamat koirista näin ollen saavat aikaan keskenään 0 sukusiitos prosenttia, jos siihen pyrittäisiin. SKL:n suositusten mukaan on kuitenkin raja-arvona vähintään 6,25% (Sukusiitoksesta lisää s.11) vaikkakin tämän rodun kohdalla tulisi pyrkiä pienempään prosenttiin. Yhdistelmien, sukuihin liittyvät, periytyvät viat ja ongelmat ovat hyvin nopeasti nähtävillä näin pienessä populaatiossa. Viat ja ongelmat jotka ovat rodussa olemassa mutta vähemmän puhuttuja, ulkomailla korjataan osalla jalostuskoiriltakin leikkauksilla esim. ristisideviat/polvet ja osa silmäsairauksista. Näitä vaivoja on ollut nähtävissä myös Suomessa. Tuontikoiriakin siis tulee käyttää harkiten (terveys, tyyppi, luonne ja suvut huomioiden) ja jatkossa jalostusta pidemmälle ajatellen hyviä koiria tulisi etsiä edelleen eri linjoista, jos rotu halutaan Suomessa säilyttää pidemmälle seuraaviin vuosikymmeniin.

Taulukko 2. Suomalaiset kasvattajat ja pentuemäärät kasvattajilta joilla on ollut pentue viimeisen 10 vuoden aikana.

Kennel	pentueet	pennut	Ens.pentue	viimeisin	Yhteensä*
CHWIBANOGLWR	1	2	2012	2012	1
MAMAPAMA`S	1	9	2009	2009	1 (3)
MUSCULAR	6	38	1999	2010	6 (31)
SATASEN	2	16	1999	2002	2 (38)
STARTAIL`S	8	62	2000	2009	8 (14)
SUSIRAJA	1	2	2012	2012	1 (2)
VAUHTIHAUKUN	1	7	2002	2002	1 (18)
ZUZONZO	5	31	2000	2002	5 (6)

*Espanjanmastiffien pentuemäärät ja suluissa kennelin kokonaispentuemäärä, joka sisältää myös kasvattajan muiden rotujen pentuemäärät. Kasvattajat ovat yleensä keskittyneet useamman rodun kasvatukseen espanjanmastiffien ohella. Voidaan nähdä, että pisimpäänkin rotua kasvattaneilla kokonaispentue määrä on pieni suhteessa muihinkin harvinaisiin rotuihin. Kasvattajien määrä on laskenut ja rodun jalostus on työlästä sekä hidasta.

Taulukko 3. Jalostukseen käytetyt urokset 2000-2012

Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	Toisessa polvessa pentueita	Toisessa polvessa pentuja	Yhteensä pentueita	Yhteensä pentuja
2000	Esteban Von Haus Vom Steraldted s.1997	1	6	0	0	1	6
	Oika Bull Ultimo Picaro s.1995	1	8	0	0	1	8
	Zarzadan Estar En Babia s.1996	4	37	10	67	5	39
2001	Oika Bull Intenso Toro s.1992	1	7	0	0	2	11
	Spaindog` s Conac Copa s.1997	1	5	0	0	5	37
2002	Don Quichot von Haus Vom Steraldted s.1996	1	6	2	16	1	6
	Oika Bull Intenso Toro s.1992	1	4	0	0	2	11
	Spaindog` s Conac Copa s.1997	2	14	0	0	5	37
2003	Aamurusk on Espanja Argo s.1997	1	6	2	10	1	6
	Spaindog` s Conac Copa s.1997	1	7	0	0	5	37

2004	Spaindog` s Conac Copa s.1997	1	11	0	0	5	37
2006	Don-Peke Del Espinillo s.2003	1	7	1	2	2	13
	Muscular Pick-up- speed s.2003	1	8	0	0	1	8
2007	Drakon Beark Cerny levhart s.2004	1	8	4	24	1	8
	Fantastico Tornado Erben s.2005	2	11	4	24	2	11
2008	Don-Peke Del Espinillo s.2003	1	6	1	2	2	13
2009	Ramonet s.2006	2	18	1	2	2	18
2010	Harem Ulmaf Pininukk s.2007	1	9	-	-	1	9
2011	Harem Ulmaf Pininagel s.2007	1	5	-	-	2	13
2012	Dali De La Aljabara (u) s.2010	1	2	1	1	1	2
	Quanto Tornado Erben(u) s.2008	1	2	-	-	1	2

(u= ulkomainen uros)

Taulukko 4. Jalostukseen käytetyt nartut 2000-2012

Vuosi	Narttu	pentueita	pentuja	Toisessa polvessa pentueita	Toisessa polvessa pentuja	Yhteensä pentueita	Yhteensä pentuja
2000	Spaindog`s cuba libre s.1997	1	11	5	38	1	11
	Ronquidos baronesa s.1994	1	9	7	56	3	22
	Tuliturkin nurse s.1997	1	9	1	7	1	9
	Tuliturkin lemon s.1995	1	8	0	0	4	30
	Spaindog`s nimio negrita s.1997	1	8	2	11	1	8
	Oika bull tipigo vencedor s.1992	1	6	2	16	4	22
2001	Oika bull zigzag de zarza s.1993	1	7	1	4	2	14
	Murcular zarza de oona s.1999	1	5	2	10	2	11
2002	Startail`s dallas lady s.2000	1	7	0	0	2	14
	Satasen Melska s.1999	1	7	0	0	1	7
2003	Startail`s dry gin s.2000	1	7	2	13	3	24
	Muscular Zarza de oona s.1999	1	6	2	10	2	11
2004	Startail`s dry gin s.2000	1	11	2	13	3	24
2006	Zuzozonzo Zufolodezanz ara s.2002	1	8	1	2	2	16
	Startail`s Dallas Lady	1	7	0	0	2	14

	s.2000						
2007	Zuzozonzo Zufolodezanz ara s.2002	1	8	1	2	2	16
	Startail` s dry gin s.2000	1	6	2	13	3	24
	Real Amores Mariposas.20 00	1	5	3	13	2	11
2008	Real Amores Mariposas.20 00	1	6	3	13	2	11
2009	Startail` s Ihan Sama s.2007	1	9	-	-	1	9
	Hannah Mastibe s.2006	1	9	-	-	1	9
2010	Lady Carla Tornado Erben s.2006	1	9	-	-	1	9
	Startail` s Jackie Brown s.2007	1	5	-	-	2	13
2012	Muscular Lavida Eljardin s.2007	1	2	-	-	1	2
	Penelope Tornado Erben s.2008	1	2	-	-	1	2

Jalostukseen käytetyistä koirista nähdään, että muutamana viime vuonna tuontikoirien osuus jalostukseen käytetyistä koirista on taas kasvanut. Nähtävissä on, että suomalaisia vanhoja sukuja ei enää juurikaan ole enää jalostuskäytössä. Joitakin koiria on myös aiempina vuosina käytetty liikaa jalostukseen mutta ne suvut ovat jalostuksesta jo lähes hävinneet. Joka toinen pentue alkaa olla kokonaisuudessaan ulkomaisista tuontikoirista. Vuodesta 2007 alkaen on käytetty jo pelkästään tuontiuoksia. Viime vuonna 2012 käytettiin kahteen pentueeseen siemennystä ulkomaisella uroksella. Vielä siis tällaistakin jalostuksellista yritystä on löytynyt.

Näin pienessä populaatiossa vaatimukset kasvattajia kohtaan voivat muodostua

kohtuuttomiksi. Uusien, rotutyypillisten ja tervesukuisten tuontikoirien hankinta on vaikeaa ja kallista. Siementäminen ja astuttaminen ulkomaisilla uroksilla on hankalaa ja useiden maiden kanssa yhteistyö tuossa asiassa ei onnistu vielä etäisyyksienkään takia. Muutaman viimevuoden aikana ulkomailta tuoduista koirista muutama päätynee jalostukseen ottaen huomioon terveyden mutta myös sen, että suurin osa koirista elää kotikoirina.

Sukusiitos: keskenään astutettavat koirat ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. **Sukusiitosaste tai -prosentti:** todennäköisyys, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta.

Samana esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän, että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär-parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman

heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi.

Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen saman taustainfon perusteella.

Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %:ssa.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Rodun monimuotoisuutta voidaan arvioida myös molekyylogeneettisesti, esimerkiksi immuunijärjestelmää säätelevien DLA-haplotyyppien lukumäärän ja heterotsygotian perusteella.

Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Tehollinen koko arvioidaan aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla neljä ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen. Jos aineisto ei ole sukupuiltaan tarpeeksi täydellinen, voidaan käyttää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentaa, joka on käytössä myös Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä. Tämä antaa kuitenkin tehollisesta koosta suuren yliarvion, koska siinä oletetaan, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät.

Jos sukusiitosasteen kasvunopeuteen perustuva tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta

häviää geeniversioita niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä niitä kertaalleen jalostukseen. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan (SKL: MMT Katariina Mäki 14.12.2011)

Kuten edellä on mainittu Sukusiitos rodulla voi olla vähenemään tai tulevaisuuden uhka. Rodun populaatio on niin kuitenkin niin pieni, ettei suurempia johtopäätöksiä voida jatkon suhteen tehdä. Liian läheisiä sukulaisia (isä-tytär, emä-poika sekä täyssisarukset) ei saa rekisteröidä enää SKL:n uuden päätöksen mukaan kuin EJ rekisteriin. Korkeampi prosentti kuin 6,25 lisää merkittävästi sukusiitos taantumaa. Nykyään on alettu olla koirien jalostuksessa jo enemmän kiinnostuneita geenien monimuotoisuudesta ja siihen onkin saatu geeniteknologiasta lisää työkaluja. Myös muutamat rotujärjestöt ovat lähteneet mukaan tukemaan rotujen monimuotoisuuden tutkimusta rahallisella avustuksella esim. pyreneittenmastiffit ry. Haasteen tähän espanjanmastiffien kohdalla asettaa määrä jota edellytetään jotta vastaus olisi hyödyllinen (n.100 yksilöä tulisi tutkia).

Viime vuosina on syntynyt keskimäärin 10 pentua, 1-2 pentuetta vuodessa. Kuitenkin todellinen pentumäärä vuosittain vaihtelee suuresti. Kannan pienuus nostaa yksittäisten jalostuskoirien suhteellisen pentutuotoksen korkeaksi muutamalla pentueella. Kuitenkin hyvin harvaa näiden koirien jälkeläisistä käytetään jalostukseen.

Tehollinen populaatio (perinnöllinen monimuotoisuus) on Suomessa joka tapauksessa erittäin pieni ja ulkomaan tuonnit ovat ainoa tapa säilyttää rotu hengissä.

Alla olevassa taulukossa 5. on nähtävissä 10 vuoden tehollinen populaatio laskettuna seurakoirien yhden sukupolven mukaan eli 4 vuoden ajalta.

Vuosi	Tehollinen populaatio	Uroksia käytetty	Nartuista käytetty
2003 (v.00-03)	12 (43%)	2%	10%
2004 (v.01-04)	7 (39%)	3%	4%
2005 (v.02-05)	7(50%)	6%	6%
2006 (v.03-06)	5 (50%)	11%	0%
2007 (v.04-07)	6 (50%)	12%	23%

2008 (v.05-08)	5 (42%)	19%	27%
2009 (v.06-09)	8 (50%)	11%	21%
2010 (v.07-10)	8 (57%)	10%	24%
2011 (v.08-11)	6 (60%)	9%	9%
2012 (v.09-12)	8 (67%)	8%	3%

4.2 Luonne, käyttäytyminen ja käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän mukainen luonne

”Suoraluonteinen, hellä, lempeä ja jalo, erittäin rohkea eläinten ja vieraiden edessä, varsinkin puolustaessaan tiluksia tai karjaa.” Espanjanmastiffi on laumanvartijarotu jonka ominaisuudet ovat pitkän historian myötä, tarkkaan määräytyneet koiran käyttötarkoituksen sekä ympäristön vaatimuksien mukaisiksi. Rodun perusluonteeseen kuuluu itsevarmuus ja rohkeus sekä kyky tehdä itsenäisiä päätöksiä laumansa parhaaksi. Nopea kyky omaksua asioita ja erittäin pitkä muisti auttavat sitä nykyäänkin toimimaan vartiointityössään.

Espanjanmastiffilla on siis luontainen taipumus vartiointiin ja näin ollen se saattaa olla varautunut vieraita kohtaan, se ei kuitenkaan saa osoittaa aiheetonta aggressiivisuutta eikä arkuutta. Isäntäväkeään kohtaan espanjanmastiffi on uskollinen ja osoittaa hellyyttä ja huolenpitoa kaikille jotka sen laumaan kuuluvat. Reviirinsä ulkopuolella espanjanmastiffin tulee, vartiointitaipumuksestaan huolimatta, olla itsevarma ja ystävällinen ja ärsytyskynnyksen aggressioon tulee olla erittäin korkea.

Vartiointikäyttöön kuuluu aina tietynlainen aggressio, koska se on uhkaavaa-varoittavaa, tarvittaessa koira tulee kohti ja alkaa aktiivinen, matala, voimakas haukkuminen. Koko koiran olemuksesta uhkuu itsevarmuus (koira näyttää kokonsa). Näin koira varoittaa tulijaa ja näyttää olevansa valmis tarvittaessa puolustamaan laumaansa.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Itsenäisen luonteensa vuoksi rodulta puuttuu miellyttämisen halu lähes kokonaan, ja yleensä se toteuttaa annettuja käskyjä jos / kun sille itselleen sopii. Kuitenkin eri yksilöillä on monesti erilainen miellyttämisenhalu ja esim. ruoka voi palkkiona toimia tiettyyn rajaan asti.

Espanjanmastiffin vartiointikäyttäytyminen vahvistuu usein illan hämärtyessä.

Voimakas, matala ja hyvin intensiivinen haukku voi kuulua huomattavan pitkän matkan päähän. Nuoret, kokemattomat koirat voivat olla vartiointikäytöksessään vielä liian innokkaita ja haukun kohteeksi voi joutua vaaratonkin liikehdintä tontin lähellä esim. Joutsenet. Muuten turhan energian tuhlaaminen ei kuulu Espanjanmastiffin käytökseen ja jollei mitään hälyttävää ole näköpiirissä, ne makailevat rauhallisina, jopa laiskan näköisinä, kuitenkin koko ajan tilanteita seuraillen. Kun tilanne sitten vaatii, koira lähtee liikkeelle, kokoonsa nähden todella nopeasti ja pystyy toimimaan ketterästi.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Espanjanmastiffi on työkoira, eikä se itsenäisen toimintatapansa vuoksi sovi täysin seurakoiran tai palveluskoiran rooliin. Osa koirista pääsee Suomessa toimimaan alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan vartioiden maalla eläimiä. Espanjanmastiffia ei kuitenkaan täällä voida pitää irti reviirillään, koska se yleensä alkaa laajentaa sitä. Aitaaminen tai karjasuojassa/aidassa vartiointi ovat silti rodulle hyvä vaihtoehto.

Alkuperäinen käyttötarkoitus on aina muistettava ja koiralle on järjestettävä mielekästä tekemistä, jotta sen itsevarmuus kasvaisi ja sitä kautta vältettäisiin turhautumiset ja mahdolliset luonnehäiriöt. Sosiaalistaminen on myös tärkeää, jos kontaktit jäävät muuten vähäisiksi.

Espanjanmastiffin kanssa voi harrastaa vaikka jäljestystä, vetoa sekä tokoa, mihin vain koiraa kouluttavalla ja koiralla riittää resursseja. Nuorta koiraa ei tule kuitenkaan rasittaa esim. vaativalla vetoharrastuksella.

Espanjanmastiffi palvoo omistajaansa ja omaa jonkun verran miellyttämisen halua silloin, kun itse kokee siitä hyötyvänsä. Pitkäkestoiseen suoritukseen, esim. toko, ei sillä välttämättä löydy mielenkiintoa. Tämän vuoksi tavoitteelliseksi harrastuskoiraksi sitä ei voi suositella.

Suojelukoulutusta ei espanjanmastiffille saa antaa, eikä vartiointitaitumusta millään tavoin voimistaa. Rotu on luonteeltaan yleensä pehmeä, eikä liian kovat koulutusmenetelmät kuulu sen koulutukseen. Johdonmukainen tapaohjaus on tällekin rodulle kuitenkin tärkeä ja sopivat tavat motivointiin yleensä löytyvät yksilöstä riippuen, muuten suuren koiran kanssa on vaikea tulla toimeen.

Vuonna 2012- 2013, 5 koiraa on osallistunut luonnetestiin (pistemäärin 93,95,38,113,125) ja kaksi näistä myös MH- luonnekuvaukseen. Laumanvartioiden osalta luonnetestejä ja kuvauksia täytyy katsoa rodun käyttötarkoitusta ja tyypillistä luonnetta silmällä pitäen. Yksittäisten koirien pistemääriä arvioimatta voidaan sanoa, että toivottavaa rodulle olisi kiinnostunut mutta jokseenkin välinpitämätön käyttäytyminen testi tilanteissa. Suurempi puolustava käyttäytyminen kuuluu enemmän yleensä reviirikäytökseen. Rotu ei ole jakautunut näyttely- ja käyttökoiriin vaan rodussa on säilynyt ja tulee säilyä kyky molempiin tarkoituksiin.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Terveluonteinen, rauhallisesti ja ystävällisesti käyttäytyvä espanjanmastiffi täyttää nykyiset yhteiskuntakelpoisuuden kriteerit, mikä on näinkin suurelle koirarodulle erittäin tärkeää.

Suomen pienestä espanjanmastiffi -kannasta huolimatta, viime vuosina näyttelyissä käyneiden koirien joukkoon on mahtunut ikävä kyllä arasta, jopa paniikkiin taipuvaisesta luonteesta huomautuksen saaneita yksilöitä. Rodun epätyypilliseen käyttäytymiseen syynä voi olla sosiaalistamisen vähäisyys, sukulinjat, koiran kipu (esim. aiemmin mainittu spondyloosi) jne. Jos kyseessä on ohi menevä esim. sosiaalistamisen puutteesta johtuva arkuus, se kyllä poistuu iän ja kokemuksen myötä.

Suuri osa on kuitenkin saanut maininnan hyvästä tai erinomaisesta luonteesta, mutta on huolestuttavaa, että parin viime vuoden aikana arkuusmerkinnät näyttelyarvosteluissa ovat lisääntyneet. Espanjanmastiffi on itsevarma ja majesteettinen koira. Se ei välitä vieraista ihmisistä, sitä ei vain kiinnosta, mutta se sietää omistajansa läsnä ollessa kaikenlaisen käsittelyn osoittamatta minkäänlaista pelkoa tai arkuutta.

Rodunomaisen luonteen omaavan espanjanmastiffin kanssa eläminen on helppoa, sillä oman reviirin ulkopuolella se on välinpitämätön niin ihmisiä kuin toisia koiria kohtaan

(poikkeuksena äärimmäisen sukupuoliviettiset urokset tai murrosikäiset joiden hormoonit ovat heränneet).

Koska populaatiomme on erittäin pieni ja kapea, on kasvattajien ja harrastajien kiinnitettävä erityistä huomiota koirien luonteeseen. Myös ulkomuototuomareita ohjeistetaan kiinnittämään luonteeseen ja käytökseen huomiota, ja olemaan sen suhteen äärimmäisen tiukka. Aggressiivista käytöstä ihmistä kohtaan ei ole raportoitu tapahtuneen juuri lainkaan. Mikäli koirien perusluonne on äärimmäisen arka, on syytä pelätä sitä, että joukkoon mahtuu ns. pelkopurijoita, jos hermorakenne pääsee huonontumaan merkittävästi koirien keskuudessa.

4.2.5 Yhteenveto luonteesta

Rodun kotimaassa arkuutta ja aggressiivisuutta ei hyväksytä työkäytössä eikä näyttely yksilöissä vaikkakin toki näitä tuossa suuressa populaatiossa esiintyy. Suomessakaan arkoja ja aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Tämän hetkisten tietojen mukaan Suomessa espanjanmastiffeja on alkuperäisessä työkäytössä, karjan/laumanvartijana ainakin n.25 yksilöä. Kiinnostusta työkäyttöön kyllä on, mutta tällä hetkellä paremmin tunnetut laumanvartijarodut ovat suositumpia. Espanjanmastiffia käytetäänkin nykyisin lähinnä muun omaisuuden tai pihan vartioimiseen. Hyödynnettäessä espanjanmastiffia vartiointitehtävissä, koskien niin karjaa kuin aluevartiointia, pitää espanjanmastiffi pennusta lähtien tutustuttaa esimerkiksi karjan joukkoon. Näin ollen espanjanmastiffi aikuisena vartioi sitä kohdetta, mihin on pentuna leimautunut. Mutta myös nuoresta/aikuisesta koirasta voi tulla edelleen hyvä laumaansa vartioivayksilö. Vartioitavan eläinlajin (lampaat, linnut, hevoset, naudat) jahtaaminen tai leiki eivät kuulu hyvän laumanvartijan ominaisuuksiin vaan koira käyttäytyy tyyneesti ja osaa rauhoittaa laumansa omalla käytöksellään.

4.3 TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN

Espanjanmastiffi kuuluu molossikoirien painavampaan eli B- tyyppiin, joka tarkoittaa sitä, että aikuisen koiran paino on 65 kg:sta ylöspäin. Kun kyseessä on näin suuri koirarotu, perinnöllisyyden lisäksi, sopivan liikunnan ja oikean ravinnon merkitys luuston ja nivelten

sekä lihaksiston kehittymiselle on erittäin tärkeää. Espanjanmastiffi on hitaasti kehittyvä rotu ja oikein kasvaessaan kehittyi edelleen vielä neljästä viiteen vuotiaaksi asti. Geneettisen alttiuden lisäksi liiallinen massa, ilman vahvaa lihaksistoa, tuo ongelmia jo kasvuiässä ja varsinkin vanhoille koirille tulee useasti nivelongelmia.

Koska Suomessa pentueita syntyy harvakseltaan ja rotu on harvinainen, ei meillä ole lisääntymisestä ja sen ongelmista laajaa, tarkkaa tilastoitua tietoa.

Lähtökohtaisesti espanjanmastiffien lisääntymiskäyttäytymistä voi luonnehtia normaaliksi. Tosin keisarinleikkauksia on ollut jonkun verran, johtuen yleensä pienestä pentumäärästä.

Ulkomailla ikävä kyllä käytetään suhteellisen paljon keinosiemennyksiä, vedoten urosten terveyteen joka voi jatkossa, laajemmassa mittakaavassa, vaikuttaa urosten lisääntymiskäyttäytymiseen. Ulkomailla löytyy myös muutama yksilö joka ei itse astu eli luonnollinen kyky tähän jostakin syystä puuttuu, tarkempaa tietoa ongelmasta ei ole. Suomessa käytetyistä uroksista ei ole keinosiemennystä tarvinnut tietävästi kukaan, jollei kyse ole ollut siirtosperman käytöstä.

Suomessa viime vuosina syntyneistä pentueista kolmessa on tarvittu keisarinleikkausta, joissa yhdestä ei ainokainen pentu selvinnyt hengissä. Mutta näissä ollut kaikissa kyse siitä, että pentuja on ollut kohdussa kaksi tai kolme. Pieni pentumäärä aiheuttaa synnytysvaikeuksia. Nykyään jalostusta vaivaavat myös enemmän mahdollisesti virustartunnat, esimerkiksi Herpes, joiden riski on lisääntynyt mm. näyttelymatkojen kasvaessa. Virustaudin oireista on ollut viitteitä muutamassa pentueessa.

Espanjanmastiffeilla esiintyy jonkun verran valeraskauksia. Tutkimustulosten puuttuessa ei voida mitään tarkkaa sanoa, mutta tiedetään ainakin kahdella uroksella olevan synnyttäistä steriiliutta.

4.3.1 PEVISA –Ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Espanjanmastiffien PEVISA –ohjelmaan on sisällytetty lonkkaniveldysplasia HD sekä kyynärnivelen dysplasia ED. Rodun PEVISA-ohjelman mukaan on kuvauspakko sekä

lonkka- että kyynärnivelistä. Ikäraja on 18kk. Rekisteröinnin raja-arvona on Kennelliiton yleisen jalostusentavoiteohjelman mukaisesti lonkkaniveldysplasian aste D. Lisäksi D-lonkkaiselle koiralle pitää käyttää A- tai B-lonkkaista parituskumppania. Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1. Kyynärniveltuloksen 1 saaneelle koiralle tulee käyttää 0-tuloksen saanutta parituskumppania. Ulkomaisilla uroksilla on toistaiseksi voimassa oleva poikkeuslupa. Kahden ensimmäisen pentueen kohdalla ei vaadita tutkimustuloksia mutta kolmatta pentuetta ei voi rekisteröidä ilman Pevisa-ohjelman mukaisia tutkimustuloksia.

Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeuslupa on voimassa jotta se mahdollistaisi/kannustaisi kasvattajia käyttämään ja etsimään uroksia myös ulkomailta monimuotoisuutta ajatellen. Usein myös ulkomailta ei ole uroksista saatavilla ainakaan kyynärtuloksia. Pentueita on myös niin harvoin, että uusinta käyttöä ulkomaisilla uroksilla ei luultavasti edes tapahdu.

Uusi PEVISA-ohjelma, joka tulee voimaan jalostuksen tavoiteohjelman kanssa:

- Lonkkaniveldysplasian raja-arvo kennelliiton yleisen jalostusentavoiteohjelman D jolloin parituskumppanin oltava A tai B. Kuvausikä aikaisintaan 18 kk.

- Kyynärniveldysplasian raja-arvo 1, jolloin parituskumppanin oltava 0.

Kuvausikä on aikaisintaan 18 kk. Ulkomaisilta uroksilta toistaiseksi voimassa oleva poikkeuslupa.

Taulukko 6. LONKKATILASTO 2003-2012

V.	Synt.	A	B	C	D	E	Yht.
2003	7	0	1	0	1	0	2
2004	12	0	0	0	1	0	1
2005	5	1	0	0	1	0	2
2006	20	5	0	2	1	0	8
2007	26	6	4	3	1	0	14
2008	12	4	0	1	0	0	5
2009	34	2	4	1	1	0	8
2010	15	0	0	0	1	1	2
2011	11	1	0	0	0	0	1
2012	6	0	0	0	0	0	0

yhteensä	148	19	9	7	7	1	43
----------	-----	----	---	---	---	---	----

Lonkkaniveldysplasia

Teksti: ELL Anu Lappalainen

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian rajua liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiläroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipua johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä.

Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisenä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairaksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Espanjanmastiffien kuvausmäärät ovat liian vähäiset BLUP-indeksien laskemiseen.

Viime vuonna on ollut keskustelua ja luentoa aiheesta, että vapaata liikuntaa saaneilla koirilla olisi vähemmän vakavaa lonkkavikaa (esim. Ell Kaj Skuttnabb). Maaseudulla kasvaneilla vapaata liikuntaa saaneilla pennuilla oli siten parempi ennuste lonkkien osalta. Laumanvartija tai muukin isokoira voi paremmin kun sillä on tilaa liikkua, leikkiä ja toteuttaa itseään kuin, että se asuisi lähinnä sisätiloissa tai kaupunki alueella. Toki perimää ja oikeaa ravitsemusta ei tule unohtaa.

Kyynärniveldysplasia

Teksti: ELL Anu Lappalainen

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen

kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus).

Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelissä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy yleensä aina jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraan yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia

lääkkeitä ja ravintolisiä.

Pohjoismaissa kyynärnivelkuvien arviointi perustuu sekundaarisiin nivelrikon merkkeihin. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveä kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärnivelen suhteen terveitä koiria. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka-että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. Espanjanmastiffien kuvausmäärät ovat liian vähäiset BLUP-indeksien laskemiseen.

Taulukko 7. KYYNÄRTILASTO 2003-2012

V.	Synt.	0	1	2	3	Yht.
2003	7	1	0	0	1	2
2004	12	1	0	0	0	1
2005	5	2	0	0	0	2
2006	20	8	0	0	0	8
2007	26	13	0	1	0	14
2008	12	5	0	0	0	5
2009	34	3	2	0	3	8
2010	15	2	0	0	0	2
2011	11	1	0	0	0	1
2012	6	0	0	0	0	0
yhteensä	148	36	2	1	4	43

Kuvaustilastojen perusteella voidaan nähdä että sekä lonkka-, että kyynärnivelen kuvausaktiivisuus on ollut vähäistä; vain noin viidesosa rekisteröidyistä koirista on kuvattu. Vain jalostukseen käytettävien yksilöiden kuvaus ei riitä, sillä myös jalostuskoirien lähisukulaisten kuvaus antaisi arvokasta tietoa sairauksien periyymisestä.

Koska kyseessä on suurikokoinen koirarotu, jonka tulisi pystyä liikkumaan vaihtelevassa

maastossa vaihtelevalla nopeudella, on ensiarvoisen tärkeää, että jalostuksessa ei käytetä edellä mainittuja sairauksia voimakkaasti periyttäviä yksilöitä. Tällä hetkellä terveystilanne lonkka- ja kyynärniveltä on kohtuullinen, mutta matalan kuvausaktiivisuuden takia ei koko rodun terveystilannetta tiedetä. Laajan geenipohjan ylläpitäminen terveyden kustannuksella saattaisi tuoda tulevaisuudessa vastaan ongelmia joiden korjaaminen veisi useita sukupolvia. Ennaltaehkäisevä jalostustyö ja geeniaineksen täydentäminen harkituilla ulkomaantuonneilla on rodun tulevaisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Raja-arvojen nosto edellyttää myös ulkomaantuontien osalta kiinnittämään tarkempaa huomiota yksilöiden terveyteen ja jalostuskäyttöön Suomessa. Harvoista ulkomaisista suvuista kyynärniveltä ongelmia tiedetään, koska niitä ei juurikaan kuvata. Tsekkeihin, jossa espanjanmastiffien määrä on suuri, on tulossa myös kyynärniveltä kuvaus pakolliseksi.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet Suomessa ja ulkomailla

Rodun terveysongelmista ei ole kattavaa tutkimusta ulkomailta eikä Suomesta. Suomalaisten terveystarkastusten vastausprosentti on ollut aina vähäinen. Nyt käytössä on rotujärjestön Bullmastiffit ja mastiffit ry:n rotujen yhteinen laaja terveystarkastus, johon vastauksia tuli 10. Espanjassa edelleen ongelma keskittyy suureksi osaksi lonkkanivel dysplasiaan, niiden kuvaamiseen ja lonkkasairaiden jalostuskäytön rajoittamiseen, vaikka takapään rakenteeseenkin on nyt alettu kiinnittää huomiota.

Osasta sairauksia/vikoja on kerrottu lyhyesti alla ja pyritty selkeyttämään yleisyyttä, lukumäärät arviota tiedossa olevista tapauksista Suomessa.

Luusto- ja nivelsairaudet

Polviluusaatio. Polvien löysyydellä (ja niukoilla takakulmauksilla) on todettu olevan vaikutusta ristisiteiden repeämille. Laajuudesta ei tietoa, polvia ei juurikaan vielä tutkita. Ristisiteiden repeämiä on tullut tietoon enemmän. Kuitenkaan ei ole suoraan tietoa siitä liittykö tapaukset mitenkään polviluusaatioon vai esim. nivelnesteen perinnöllisyyteen. Myös yksittäinen polven kasvuhäiriötapaus on todettu. Koirille olisi kuitenkin hyvä tehdä myös virallinen polvitarkastus.

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Vika on periytyvä, mutta periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti).

Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa. II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV - asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika.

Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos ole välttämättä lopullinen.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono. Muutamit rodut kuuluvat patellaluksaation osalta PEVISA:aan. (ELL Anu Lappalainen 16.10.2011).

Patellaluksaatiota sairastavan koiran käyttöä jalostukseen tulee harkita. 1 asteen PL voitaneen käyttää jalostukseen vielä terve polvisen kumppanin kanssa.

Ristisiteen repeämä. On todettu jonkin asteisena n.4 koiralla.

Polvinivelen keskellä sijaitsevat ristisiteet estävät sääriluun liikkumista eteen - taakse suunnassa suhteessa reisiluuhun. Ristisiteitä on kaksi, etummainen ja takimmainen. Kun puhutaan ristisidevammasta, yleensä tarkoitetaan etummaisen ristisiteen vauriota. Takimmaisen ristisiteen katkeaminen on hyvin harvinaista ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman (trauma) seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita. Polven etummaisen ristisiteen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimistön sairaus.

Ristisiteen repeämää esiintyy monilla roduilla, mutta tavallista se on mm. rottweilereilla, chow chow:lla, noutajilla ja mastiffeilla. Koiralla eturistisiteen repeämä on harvoin trauman aiheuttama äkillinen tila. Koiralla polven ristiside tavallisimmin pettää osittain ja vähitellen viikkojen – kuukausien aikana ja lopulta katkeaa aivan normaalin liikunnan seurauksena. Ristisiteen pettämisen oire on ontuma. Kun ristiside on osittain poikki, ontuma on vaihtelevaa ja se voi tilapäisesti loppua kun raajaa rasitetaan vähemmän. Kun ristiside on kokonaan poikki, ontuma on yleensä jatkuvaa. Koiralla, jolla toisen polven ristiside on pettänyt on melko suuri todennäköisyys (n. 30%) saada sama vaiva toiseenkin polveen. Joidenkin tutkimusten mukaan tämä riski on tietyillä roduilla jopa 70%.

Ristisiteen pettämisen eräs syy on nykykäsityksen mukaan ”huonot takaraajan kulmaukset” eli reisiluun ja sääriluun välinen kulma lähestyy oikokulmaa, 180 astetta. Tällöin sääriluun yläpään nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu sääriluuta eteenpäin työntävä voima joka kerta kun reisiluun nivelpinta tukeutuu sääriluun yläpään nivelpintaan. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisen ristisiteen. Kulmauksiltaan ”normaalilla alkukantaisella koiralla” tällaista voimaa ei synny. Koiran ylipaino ja reiden huono lihastasapaino altistaa ristisiteen repeämälle. Sääriluu pääsee koiran askeltaessa lonksumaan eteen - taakse –suunnassa suhteessa reisiluuhun. Tämä aiheuttaa kipua, ontumista sekä nivelrikkomuutosten kehittymistä ja usein myös vaurioittaa sisemmän nivelkierukan takahaaraa. Eturistisiteen katkeamisen voidaan todeta alkuvaiheessa polvea tunnustelemalla.

(Apex, Malmin eläinklinikka 2009, Esa Eskelinen)

Koira jolta on leikattu ristisiteen repeämä ei suositella jalostukseen. Nykytietojen mukaan ristisiteen repeämään on geneettinen alttius (nivelnesteen periytyvyys).

Spondyloosi. Luultavasti yleisempää kuin tiedetään -> takapään surkastuminen, kivut ja halvaantuminen. Suomessa on 2 selkeästi diagnosoitua. Virallisen lausunnon spondyloosista saa SKL:ta nykyään 24kk iässä kuvatusta koirasta.

Spondyloosi on etenevä rappeumasairaus, joka muodostaa luusilloitusta, mutta voi muodostaa myös luupiikkejä nikamien välille. Tällöin selkäranka jäykistyy ja nikamavälit

ahtautuvat. Yleensä spondyloosi on oireeton, mutta luupiikit voivat myöhemmässä vaiheessa painaa hermojen juurikanavia, joka voi aiheuttaa kipua ja halvausoireita. Spondyloosille ei ole tiedossa tarkkaa syytä, mutta nikamien välisiin nivelsiteisiin kohdistuvan liikarasituksen tiedetään lisäävän spondyloosiriskiä. Silloittuminen voi aiheutua myös nikamien yliliikkuvuudesta, kehityshäiriöstä tai bakteeritulehduksesta. Perimä ja liian suuret kalsiumannokset lisäävät myös riskiä.

Spondyloosikoirat elävät yleensä ihan tyydyttävää elämää, mutta spondyloosi voi heikentää rangan liikkuvuutta ja joustavuutta. Yleensä sairastava koira alkaa oireilla vasta vanhempana, mutta spondyloosi voi pahentua ihan yllättäen, mikäli esimerkiksi luusilta murtuu ja irtopala painaa hermojuurta. Tämä johtaa eriasteisiin tulehduksiin jotka voivat aiheuttaa mm. atrofiaa (lihasten surkastumista) ja refleksien sekä asentotunnon heikkenemistä.

Yleisiä primaaritekijöitä ovat nikamien välinen suuri keskinäinen liikkuvuus, nikamien epätäydellinen kehittyminen ja tulehdukset. Mikäli spondyloosi esiintyy itsenäisenä sairautena, käytetään siitä nimeä spondylosis deformans. Tälle sairaudelle on tyypillistä nikamien alapuolelle ja sivuille muodostuvat silloittumat.

Selkäydinkanavan ahtautuminen on harvinaista spondyloosin yhteydessä.

Sivuille suuntautuvat luupiikit saattavat ahtauttaa hermojuurikanavia aiheuttaen hermosto-
oireita, joista yleisimpiä ovat yliherkkysoireet tai toispuoleiset halvaukset. Tällaisissa tapauksissa on kirurginen puristuksen poistava, eli dekompressiivinen hoito ainoa mahdollisuus. (Timo Talvio ELT)

Nuoren koiran jalostuskäyttöä jolla on todetty spondyloosi mutta joka ei oireile, tulee harkita. Tulee yhdistää ainakin selältään terveeksi kuvattuun koiraan. Näiden koirien selkiä ei juuri kuvata jos koirassa ei ole havaittu jotain vikaa. Tiedetään n.5 koiran selät kuvatun.

Autoimmuunisairaudet

Atopiat ja allergia. Näistä ainakin kaksi viitettä Suomessa.

Vaatineet erityisruokavaliota. Oireena ihon kutinaa, tulehduksia ja iho tai/ja suolisto oireita.

Koiran allergia on immunologinen sairaus, joka huomataan tavallisimmin iho-oireista. Allergian aiheuttajaa on usein haastavaa diagnosoida. Noin viidenneksellä allergisista ihotautipotilaista ihosairauden taustalla on ruoka-aineallergia.

Iho-oireet, jotka eivät liity mihinkään tiettyyn vuodenaikaan tai muuhun ulkoiseen ärsykkeeseen (kuten vaikka likaisessa vedessä uimiseen) ovat ruoka-aineallergian tyypillisin oire. Kutina ja ihottuma voivat esiintyä kaikkialla koirassa tai rajoittua tiettyihin alueisiin.

Tyypillisiä ihottuman esiintymäalueita ovat tassut, korvat, kuono, leuka, alavatsa ja peräaukon ympäristö. Korvatulehdukset, pigmenttimuutokset ja kuiva, hilseilevä iho ovat mahdollisia ruoka-aineallergian oireita.

Koska koira raapii kutisevia alueita, niille voi allergisen reaktion lisäksi kehittyä sekundäärinen tulehdus ihon rikkoutuessa, kun bakteerit pääsevät lisääntymään vaurioituneella iholla. Ruoka-aineallergisilla koirilla on myös todettu suoliston toimintahäiriöitä enemmän verrattuna ei-allergisiin.

(Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri Mirja Kaimio, Vuosaaren eläinklinikka VuoVet, Helsinki).

Hot spot. Useita tapauksia.

Koiran hot spot on koirilla melko yleinen. Se ilmenee äkillisesti ihon pinnalla kosteana muutoksena ja voi olla myös hyvin kivulias. Tavallisimmin esiintyy pään, kaulan, lantion tai lonkan alueelle. Hot spot tunnetaan myös nimillä akuutti kostea dermatiitti tai pyotraumaattinen dermatiitti.

Tulehdusalue voi olla karvaton tai karvapeitteeseen on tarttunut kuivunutta märkäeritettä. Koko on läpimitaltaan 3-20 cm, se voi laajentua huomattavasti jopa tunneissa. Tulehtuneen alueen läheisyydessä voi olla, ns satelliittimuutoksia jotka kertovat tulehduksen leviämisestä.

Tyypillisesti esiintyy nuorella koiralla, jolla on tuuhea turkki ja aluskarva. Hot spoteja saavat helposti isot koirat esim. labradorinnoutaja, kultainen noutaja, berninpaimenkoira, saksanpaimenkoira, rottweiler ja bernhardinkoira.

Ilmeisesti tuuhean turkin alla on lämmintä, ja kuivuminen pitkittynyttä kastumisen jälkeen, mikä luo hyvät olosuhteet bakteerien lisääntymiselle. Tavallisimmin hot spoteja esiintyy lämpiminä ja kosteina vuodenaikoina. Ruotsalaisessa tutkimuksessa tapauksia esiintyi tasaisesti ympäri vuoden.

Hot spot johtuu paikallisesta ärsytyksestä, kutinasta tai kivusta. Koira voi nuolla, raapia jne. itseään. Iho vaurioituu ja bakteerit pääsevät lisääntymään iholla. Ihomuutos on siis koiran itsensä aiheuttama mutta yleensä taustalta löytyy jokin kutinaa tai kipua aiheuttava tekijä.

Syitä hot spotin syntyyn voi olla: iholoiset, allergia, vierasesine ihossa/korvassa, paikallislääkitys, anaalitulehdus, nivel tm kipu ja jopa karvojen ajelu/trimmaus voi johtaa suojaeroksen vaurioitumiseen ja hot spotiin. Jos tulehdukset ovat toistuvia, on erityisen tärkeää etsiä taustalla piilevä altistava tekijä.

Ruotsalaisessa tutkimuksessa noin 15 prosentilla sairastuneista koirista ei löydetty minkäänlaista syytä, vaan arveltiin tuuhean turkin alla pitkittyneen kosteuden altistaneen tulehdukselle. (Eläinlääkäri Kirsti Schildt, Vuosaaren eläinklinikka – Vuovet, Helsinki).

Espanjanmastiffeilla syy on aina yleensä yllä oleva eli paksu, tiheä, karvapeite kastuu/koira pestään ja ihon pinnalle jäävä kosteus aiheuttaa hot spotin.

Kilpirauhasen vajaatoiminta. Esiintyy jonkin verran, yli 3 kpl tiedossa.

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta

joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää. Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11-vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhaskudoksesta on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskirotujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määryksiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytääristä tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityypin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyrokseenikorvaushoitoa.

(ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema).

Kilpirauhasen vajaatoimintaa voivat olla aiheuttamassa myös kilpirauhaskudoksen pahanlaatuinen kasvain ja hypofyysin erittämän tyreotropiinin (TSH) puute, joka johtaa kilpirauhasen surkastumiseen.

Sairautta voidaan hoitaa, mutta ei parantaa eli lääkehoito on koiralla elinikäinen.

Lääkkeenä on suun kautta annettava kilpirauhashormoni. Lääkkeen annostus määräytyy

koiran painon perusteella. Noin kuukauden lääkityksen jälkeen tehdään ensimmäinen veriarvokontrolli ja tarkistetaan lääkkeen annostus, jatkossa kontrolli tehdään 6-12 kuukauden välein. (Lohjan pieneläinklinikka, artikkelit).

Kilpirauhasenvajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Ulkomaisella koiralla vasta todettu myös haimanvajaatoiminta joka sekin on alidiagnosoitu.

Silmäsairaudet

Silmä- ja korvatulehdukset. Voi liittyä allergiaan, atopiaan tai silmien osalta silmänrakenteen sairauksiin. Korvatulehduksiin voi vaikuttaa korvien rakenne, raskaat luppakorvat, poimuisuus, allergisuus. Esiintyy jonkin verran, yli 3 kpl.

Entropium/Ektropium. Esiintyy jonkin verran Suomessa ja ulkomailla, yli 3 kpl.

Luomen rakenne ongelmia joissa liian löysä luomi joko kiertyy sisäänpäin (entropium), hankaa silmää tai kiertyy ulospäin (ekropium) ja voi kerätä likaa.

Molemmista voi aiheutua silmätulehdusta ja jopa vakavampaa kroonista hankaumaa.

Hoitona on tarvittaessa leikkaushoito.

Makrophelaron. Esiintyy jonkin verran Suomessa ja ulkomailla, yli 3 kpl.

Luomivako on suuri, löysä. Voi kertyä likaa ja aiheutua silmätulehduksia. Hoitona on tarvittaessa leikkaushoito.

Silmäsairauksia selkeästi periyttäviä yksilöitä ei tule käyttää jalostukseen (esim. kahdessa eri yhdistelmässä selkeästi periyttänyt). Koiraa jolta silmät leikattu (silmien tilanne hankala) ei tulisi käyttää jalostukseen.

Cherry eye/Kirsikkasilmä. Muutamia yksilöitä.

Vilkkuluomen tyvessä sijaitsevan kyynelrauhanen ”esiin pullahdus” on perinnölliseksi oletettu usein nuorilla koirilla (3 kk-1v) esiintyvä silmäsairaus. Tyypillisiä cherry eye rotuja ovat mm englanninbulldoggi, amerikancockerspanieli ja tiibetinspanieli. Sairautta esiintyy

myös joillain kissaroduilla.

Rauhasen tyven sidekudoskiinnikkeiden heikkous mahdollistaa

rauhasen luiskahduksen. Esille tultuaan rauhanen usein ärtyy ja muuttuu entistä turpeammaksi ja punaisemmaksi, muistuttaen kirsikkaa.

Hoitona on mikrokirurginen ”paikalleen taskutus”. Tällöin sen toiminta

(kyynelen erityys) jatkuu normaalisti. Rauhasta ei tule poistaa, sillä se altistaa potilaan myöhemmin kuivasilmäisyydelle. Toinen kyyneltä tuottava rauhaskudos sijaitsee yläluomen tyvessä.

Mikäli rauhanen on pitkään ollut ”esillä”, se on usein hyvin ärtynyt ja siksi on hyvä aloittaa tulehdusta rauhoittavat silmätipat muutama päivä ennen kirurgista hoitoa. Mahdollisuuksien mukaan rauhanen voidaan laittaa paikalleen paikallispuudutuksessa vastaanotolla, mutta se usein pullahtaa uudelleen esiin jo saman illan aikana.

Kirurgisen hoidon ennuste on hyvä. Rauhanen ”taskutetaan” sulavilla tikeillä sidekalvon sisään viikkuluomen tyveen. Toimenpide tehdään anestesiassa.

(Sari Jalomäki, ELL, pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri, silmätarkastuseläinlääkäri, 2010,.Apex, malmin eläinkliikka.).

Sisätaudit

Vatsalaukun kiertymä. Tiedossa on muutama tapaus Suomessa ja ulkomailla. Rakenne ja myös ikä altistaa.

Vatsalaukun laajentuma ja kiertymä on etenkin suurirotuisten ja syvärintakehäisten koirien ongelma. Vatsalaukku laajenee, joka tuntuu pinkeytenä heti viimeisen kylkiluun takana koiran oikealla puolella. Koira on levoton ja läähättää. Vatsalaukun kiertymässä laajentunut vatsalaukku kiertyy itsensä ympäri. Oireiden edetessä elimistö joutuu

shokkitilaan ja verenkierrossa tapahtuu häiriöitä. Hoitona on yleensä välitön leikkaushoito (Eläinlääkäri.fi).

Vatsalaukun kiertymän riskiä on esim. tanskandogeilla saatu vähennettyä jalostuksen myötä (rodun koko ja ahdas rintakehä). Rodulla rintakehän tulee olla tilava ja liiallista kokoa/korkeutta ei tule tietoisesti lisätä. Suurikokoisella rodulla kuten espanjanmastiffi voi ruokintatapaan yrittää kiinnittää huomiota. Ruokintataso korkeammalla (varsinkin vanhemmilla koirilla), liikunnan välttäminen ennen ja jälkeen ruoan sekä jaettu ruokamäärä ja ruoanlaatu voi ehkäistä kiertymää.

Sydänsairaudet. Esim. kardiomyopatiaa ulkomailla yli 3 kpl tiedossa.

Suomessa esiintyvyydestä ei tietoa. Sydämentoimintahäiriöön kuitenkin menehtynyt yksittäinen koira. Sydänsairaudet ovat joko synnynnäisiä tai hankittuja. Synnynnäisiä sydänvikoja tavataan lähteestä riippuen 0,5 - 0,85 %:lla koirista. Kaikista sydänvioista synnynnäisiä on vain alle 10 prosenttia, alle vuoden ikäisillä koirilla tavattavista sydänsairauksista kuitenkin suurin osa on synnynnäisiä. Valtaosa synnynnäisistä sydänvioista on periytyviä. Periytymismekanismi on monimutkainen, useiden perintötekijöiden yhteisvaikutuksen tuloksena todennäköisyys synnynnäisen sydänvian esiintulolle jälkeläisissä lisääntyy. (Multigenetic treshold inheritance). Edellämainitusta syystä, sekä näiden tautien harvinaisuudesta johtuen, synnynnäisten sydänvikojen vastustaminen jalostuksellisin keinoin on vaikeaa. On varmasti järkevää karttaa sitä nimenomaista uros-narttu yhdistelmää, joka on tuottanut synnynnäistä sydänvikaa sairastavan jälkeläisen. Jalostuksellisia johtopäätöksiä joudutaan harkitsemaan myös silloin, kun jossain sukulinjassa esiintyy useita tapauksia.

Useimmiten synnynnäistä sydänvikaa epäillään rutiinitarkastuksen yhteydessä kuullun sivuäänen perusteella. Koira on yleensä tässä vaiheessa oireeton. Mahdollisesti esiintyvät oireet vaihtelevat suuresti riippuen siitä, mikä rakenteellinen muutos on kyseessä, sekä muutoksen vakavuusasteesta. Tavallisimpia oireita ovat yskä, hengitysvaikeudet johtuen nesteen kerääntymisestä keuhkoihin, alentunut rasituksen sieto, vatsan turpoaminen, tajuttomuustilat, ruokahalun alentuminen sekä laihtuminen. Samankaltaisia oireita havaitaan usein myös hankittujen sydänvikojen yhteydessä. Lievät synnynnäiset muutokset sydämessä eivät välttämättä aiheuta oireita koko koiran elinaikana. Vakavat muutokset taas aiheuttavat oireita yleensä jo alle vuoden ikäisille yksilöille. Hoito ja

hoitoennuste vaihtelevät tapauskohtaisesti. Suurimmassa osassa oireita aiheuttavista synnynnäisistä sydänvicioista hoitoennuste on varauksellinen, ja omistajan on syytä valmistautua lemmikin tavanomaista lyhyempään elinkaareen.

Koiralla tavallisimmat synnynnäiset sydänviat ovat keuhkovaltimon läpän ahtauma, eli pulmonaalistenoosi, aorttaläpän ahtauma, persistoiva oikea aortankaari ja patentti ductus arteriosus, PDA. Joskus tavataan myös eteiskammioläppien vajaakehitystä sekä eteisten tai kammiodien väliseinien reikiä. Vakava, mutta onneksi harvinainen kehityshäiriö on Fallotin tetralogia.

Aorttaläpän ahtaumaa tavataan lähinnä suurikokoisilla roduilla. Esimerkkeinä newfoundland, bokseri, saksanpaimenkoira, kultainen noutaja ja rottweiler. Tämän sairauden yhteydessä kuormittuu vasen sydänpuolisko, joten oireet seuraavat vasemmanpuoleisesta hypertrofiasta. Yleensä havaitaan ensin rasiuksensiedon alenemista ja heikkoutta, sairauden edetessä sydämen vajaatoiminnan asteelle kerääntyy nestettä keuhkoihin aiheuttaen yskää ja hengitysvaikeuksia. Taudinmääritys varmistetaan jälleen ultraäänitutkimuksella. Korjaavaa hoitoa ei ole. Lääkehoito voi auttaa potilaita tilapäisesti, ennuste pitemmällä tähtäimellä on huono.

Suurikokoisilla roduilla yleisin hankittu sydänsairaus on dilatoiva kardiomyopatia. Kyseessä on sydänlihaksen sairaus, josta seuraa sydänlihaksen supistumiskyvyn alentuminen. Muutosten edetessä sydämen seinämä ohenee, ja sydän laajenee voimakkaasti pyrkiessään säilyttämään elimistöön pumpatun verimäärän ja verenpaineen ennallaan. Taudin syytä ei tarkasti tunneta, pieni osa tapauksista johtuu karnitiini valkuaisaineen puutteesta ravinnossa. Tauti on yleisempi uroksilla ja sitä tavataan jo nuorilla koirilla 6 kk iästä alkaen, joskin suurin osa tautitapauksista havaitaan 4 - 6 vuoden iässä. Keskikokoisista roduista spanielit muodostavat riskiryhmänä poikkeuksen, niillä havaitaan tätä sairautta melko runsaasti. Loppuvaiheessa sairaus johtaa sydämen congestiiviseen vajaatoimintaan. Näin ollen oireet ovat varsin samanlaisia kuin aikaisemmin kuvatuissa taudeissa, ja ne ilmaantuvat usein yhtäkkisesti ilman pitkittynyttä tautihistoriaa. Monesti muutokset sydänlihaksistossa voidaan todeta paljon ennen oireiden ilmaantumista, joten oireilevassa vaiheessa tauti on pitkälle edennyt ja hoitoennuste enää kohtalainen. Jotkut yksilöt eivät vastaa lääkitykseen lainkaan, ja keskimääräinen elinaika taudin havaitsemisen jälkeen on 6 - 24 kk. Tämän sairauden yhteydessä usein esiintyvät rytmihäiriöt voivat aiheuttaa äkillisen kuoleman milloin tahansa.

(Seppo Lamberg, Lahden Eläinlääkäri asema).

Synnyinäistä, perinnöllistä sydänvikaa sairastavaa koira ei tietenkään saa käyttää jalostukseen. Sydän tulee kuunteluttaa eläinlääkärillä mielellään lähellä aiottua jalostus ajankohtaa. Sydämenkuuntelutulos on voimassa vuoden. Jos sydämessä todetaan sivuääni tm., sen syy tulee tutkia ja varmistaa tarkemmilla tutkimuksilla esim. EKG ja sydämen ultraäänitutkimus eli Doppler. Kaikkia yllä olevia sydänvikoja ei ole todettu rodulla mutta toisaalta näiden esiintyvyydestä on muutenkin vähän tietoa. Ainoastaan kardiomyopatiasta on varmaa tietoa ja ainakin vanhemmiten rodulla voi esiintyä sydämen vajaatoimintaa. Muutama koira on myös kuollut ilman minkään sairauden diagnosointia joten sydämentoiminta voi olla näissä osa tekijä.

Syöpäsairaudet. Esiintyy jonkin verran, Suomessa yli 3 kpl.

Syöpään kuolleiden koirien diagnoosit ovat olleet luuydin- , luusto- ja sisäelintensyöpä. Koiria kuolee huomattavan paljon erilaisiin syöpiin. Syöpää esiintyy eniten vanhoilla koirilla ja syöpä on kuolleisuustilastojen kärjessä melkein kaikilla roduilla. Joissain roduissa tietyt syöpätyypit ovat yleisempiä kuin toiset. Esimerkiksi bullmastiffeilla on todettu (kts. rodun JTO) imusolmuke-syöpää ja luustosyöpää eniten. Jättiroduilla onkin todettu esiintyvän enemmän esim. osteosarkoomaa. Syövässä on erilaisia alaryhmiä; karsinomat ovat pintasolujen ja kudosten syöpiä. Karsinoma sana tuo mieleen iho syövän mutta niitä esiintyy sisäelintenkin pinnoilla. Sarkoomat kohdistuvat tukikudoksiin eli luihin, lihaksiin, jänteisiin ja verisuoniin. Leukemiaa esiintyy veren valkosoluissa ja lymfoomaa imukudoksissa.

On erilaisia syitä joista eri syövät johtuvat tai ovat osatekijöinä niiden puhkeamiseen esim. ravinto (esim. tutkimukset eri aineiden syöpää aiheuttavista vaikutuksista tai antioksidanttien syöpää ehkäisevä vaikutus), ympäristö (myrkyt, juomaveden saattaminen), geenit ja jopa koiran pigmentttömyys altistaa ihosyövälle. Joillekin noista syistä on tehtävissä jotain ja joitakin niistä ei voine välttää esim. jos ei ole tietoa koirien suvuissa esiintyvistä syöpäsairauksista mutta sisäsiitos vaikuttaa syövän lisääntymiseen. Jos tiedossa on, että sekä uroksen, että nartun suvuissa (tai vanhemmilla) esiintyy esim. osteosarkoomaa kasvattaja voi jättää yhdistelmän tekemättä ja pyrkiä pienempään sukusiitos asteeseen.

Mainituista sairauksista tai vioista on tietoa omistajilta, kasvattajilta ja harrastajilta ko. tapauksista Suomesta ja ulkomailta. Tutkittua tai avointa tietoa sairauksista ei ole olemassa tarpeeksi.

Espanjassa ei ole sairauksien osalta tutkimuspakkoa. Lonkkien kuvaamiseen on kiinnitetty suurin huomio. Kuitenkin AEPME:n jalostustuksen tavoiteohjelma 2012 sisältää maininnan, että tulee kiinnittää huomiota myös rodun takakulmauksiin ja rakenteeseen sekä kyynäriin. Ongelmaa on havaittu näissä siis myös rodun kotimaassa.

Lonkkien osalta on tiedossa että vuonna 2007 on kuvattu 137 koiraa ja vuonna 2008 kuvattuja koiria on ollut 104. Koira määrään verrattuna todella vähän.

4.3.3 Yleisimmät kuolin syyt

Taulukko 8. Yleisimmät kuolinsyyt 15.5.13.

Kuolinsyy	Keskim.elinikä	yhteensä
Kasvaimet,syöpä	1v 6kk	3
Luusto-ja nivelsairaudet	2v 8kk	3
Synnyinäinen vika	0v 3kk	1
Muu kehityshäiriö	4v 4 kk	1
Selkäsairaus	4v 4 kk	1
Muu selkäsairaus	4v 4 kk	1
Tapaturma	1v 1kk	1
Vanhuus(luon./lopetus)	7v 6kk	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	5v 5kk	2
Yhteensä	3v 4kk	10

Kuten voi havaita, suurimman osan kuolinsyytä ei ole jalostustietojärjestelmäänmerkitty. Lopetuksen syitä ovat olleet myös mm. munuaissairaus ja luonne. Taulukossa on myös sama koira useamman alaotsikon alla. Kuitenkin luustosairaudet ja syöpä ovat olleet Koiranetin mukaan suurimmat lopetuksen tai kuolemaan johtaneet syyt.

4.3.4 Lisääntyminen

Rodun keskimääräinen pentuekoko on 6-8 pentua. Lisääntymiseen liittyvistä vaikeuksista esim. urosten astumishalukkuudesta tai narttujen synnytyksistä ei ole tutkittua tai tilastoitua tietoa.

Kuitenkin esimerkiksi Kilpirauhasen vajaatoiminta aiheuttaa ongelmia kiimoihin ja tiinehtyvyyteen. Virukset nykyään leviävät myös helpommin näyttelymatkojen ja kansainvälisemmän koiratoiminnan kautta, tuontikoirat (esim. herpes, bruselloosi). Virukset voivat vaikuttaa nartun tiinehtymiseen, abortoitumiseen ja pentukuolleisuuteen.

Esim. Yhden nartun kasvamassa olleista sikiöstä osa oli imeytynyt pois ja pentukuolleisuutta tuntemattomasta syystä. Näiden kohdalla ei voida sanoa onko kyseessä ollut virus, bakteeritulehdus, rakennevika tm. mutta virusten olemassa olo on hyvä ottaa huomioon. Virusten aiheuttamista ongelmista ei saa tietoa kuin lähettämällä kuolleet sikiöt/pennut Eviran (elintarviketurvallisuusvirasto) ja patologiisiin tutkimuksiin Helsinkiin.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rotu on hyvin suuri kokoinen ja voi aiheutua esim. tukielinten sairauksia jos lihaskunto puuttuu, rakenne on heikko (kierot raajat, selän mittasuhteet jne.). Heikkorakenteisuus voi olla myös raskaudessa ongelma. Espanjanmastiffilla on silmäkulmista lievästi alas kaulan alle laskeutuva, yleensä kaksiosainen, löysä nahkapussi (papada), joka jatkuu myös vatsan alle. Hyvin liioiteltu nahkaisuus voi aiheuttaa ongelmia ehkä esim. liikkumiseen mutta siitä ei ole Suomessa kokemusta eikä ulkomaillakaan ole ylinahkaisuus ongelmaa ollut nähtävissä kuin muutamissa yksilöissä. Tiivis puolipitkä turkki kastuessaan läpimäräksi aiheuttaa riskin hot spotiin (kuten yllä olevassa hot spot osiossa kirjoitettiin), muuten turkki suojaa hyvin ulkona kosteudelta. Kun näin tiivis turkkinen koira kastuu/kastellaan, pohjavillaa myöten, se tulee saada myös hyvin kuivaksi, se ei onnistu aina. Kesällä, jos koira kuolaa paljon sen kaulan alusnahka voi jäädä jatkuvasti kosteaksi

ja ihoon voi tulla hiiva tai se voi jopa tulehtua (hot spot). Luppakorvaisilla koirilla on suhteessa enemmän korvatulehduksia, mutta niiden syntyyn voi monesti vaikuttaa puhdistuksella. Joillakin koirilla liian löysät luomivaot voivat aiheuttaa tulehtumisriskin. Kirsikkasilmiä on myös jollain yksilöillä operoitu.

Diagnosoimaton sydänsairaus on riski tiineenä olevalle nartulle, mutta yleensä ongelmat keretään havaita. Jalostukseen käytettäviltä koirilta kuunnellaan yleensä aina sydän. Sydänsairauksien yleisyydestä ei ole tietoa, Suomessa todettu vain yksittäistapauksia (1-2). Rodulla ei esiinny erityisiä anatomisia piirteitä, jotka vaikuttaisivat normaaliin synnytykseen tai astumiseen.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista

Suurimmat ongelmat liittyvät rakenteen tasapainottomuuteen. Jos ison koiran rakennekaan ei tue kokoa, seuraa nivel- ja luusto ongelmia. Lihakset, kulmaukset, raajojen yhdenmukaisuus, luuston vahvuus, koiran leveys, selän rakenne tulee olla kunnossa. Lonkka, kyynär, polvi ja selkä ongelmat ovat rodulla suurin riski tällä hetkellä.

4.4 Ulkomuoto

Rotumääritelmä kuvaa espanjanmastiffia seuraavasti:

Suurikokoinen, suorakaiteen muotoinen, hyvin sopusuhtainen, erittäin vahva ja lihaksikas, tiivisrakenteinen. Suurikokoinen pää, rungossa keskipitkä karva.

Tämänhetkinen espanjanmastiffikanta Suomessa vastaa suhteellisen hyvin rotumääritelmää.

Ulkomuotoa arvioitaessa tulisi muistaa rodun alkuperäinen käyttötarkoitus.

Liian korkeat, lihaksettomat, neliskanttiset, raajoiltaan vääntyneet tai/ja liian lihavat koirat eivät pysty liikkumaan käyttötarkoituksen mukaisesti, joten rakenteeseen tulisi kiinnittää huomiota entistä enemmän. Joillakin yksilöillä esiintyy pihtikinttuja ja takajalkojen niukkakulmaisuutta. Näin ollen kasvattajien on kiinnitettävä erityistä huomiota jalostusyksilöiden rakenteeseen.

Espanjanmastiffin tulee olla suurikokoinen koira, minimi säkäkorkeus nartuilla 72 cm ja uroksilla 77 cm. Olisi toivottavaa, että nämä korkeudet ylitettäisiin selvästi, mutta samalla säilytettäisiin harmoniset mittasuhteet.

Alkuperäiseen työskentelyyn liittyy myös papada, löysä leuanalusnahka, joka kaksiosaisena, pitkälle vatsan alle jatkuessaan antaa koiran liikkeelle siihen kuuluvan elastisuuden. Papadan tarkoitus on suojella espanjanmastiffin kaulaa ja kurkkua pedon hyökätessä. Nahkaa ei saa kuitenkaan liioitella, eikä nahkaisuuden pidä näkyä koiran päässä ns. englanninmastiffille tyypillisenä ryppyisyytenä.

Alkuperäinen käyttötarkoitus asettaa rajat liiallisen massan jalostukselle, harmonisuus tulee säilyttää vaikka rotu on massiivinen; vahvaluustoinen ja leveä. Liian massiivinen, ylipainoinen koira ei pysty liikkumaan ketterästi ja vauhdikkaasti, mitä vartiointitehtävät välillä vaativat.

Espanjassa pidettyssä kasvattajien ja tuomareiden yhteisessä neuvonpidossa nousi esiin seuraavia asioita, joihin espanjanmastiffissa erityisesti kiinnitettävä huomiota (normantiva):

*Oikea rotutyyppe

*Suuri, vahva, leveä pää, ja hyvin muotoutuneet posket (silmäkulmasta lähtevä nahkapoimu, joka tekee koiralle oikean ilmeen).

* Oikea rakenne

* Oikea ylälinja, säkä ja lanne samalla tasolla, muodostaen "satulan".

* Voimakas liike

* Hyvä, voimakas raajaluusto

* Poikkeaa selvästi pyreneittenmastiffista

Espanjanmastiffin rotumääritelmä on hyväksytty: FCI 26.5.1982, SKL-FKK 1.2.1994.

Taulukko 9. Näyttelyissä käyneiden määrät vuosittain.

2003	53
2004	36
2005	32
2006	49
2007	36
2008	88
2009	111

2010	148
2011	96
2012	72
2013	15

V. 2009 ja 2010 aktiivisuus on ollut suurinta, tällöin myös tuontikoiria on ollut suurin määrä. Näinä vuosina myös terveystutkimuksia on tehty eniten. On kuitenkin huomioitavaa, että näyttelyissä käyvät paljon samat yksilöt. Näyttelyinnostustakin olisi hienoa saada kasvamaan.

5.YHTEENVETO AIEMMAN JTO:N TOTEUTUMISESTA

Espanjanmastiffien edellinen jalostustavoiteohjelma on ollut voimassa vuosina 2010-2013.

Työtä ovat olleet tekemässä rotuharrastajat. Jalostuksen tavoitteena on mm. ollut:

- Käyttöominaisuuksien säilyttäminen ja tietoisuuden lisääminen käytöstä

Tätä on toteutettu lähinnä kasvattajien yhdistyksen jakaman informaation kautta.

Pentuvälittäjä on jakanut tietoa rodusta kiinnostuneille.

- Pyrkiä poistamaan erityisesti arat ja aggressiiviset yksilöt jalostuksesta

JTK on näyttelyarvosteluista on seurannut rodun luonteen kehitystä. Kasvattajia on vähän ja he tekevät rodun luonteen osalta parhaansa.

- Pyrkiä lisäämään kuvaus aktiivisuutta

Informoitu terveystutkimusten tärkeydestä ja kerrottu rodun terveystilanteesta rodun foorumilla.

- Harkittujen ulkomaantuontien lisääminen

Kysyttäessä neuvottu ulkomaan tuonneissa.

- Sukusiitoksen ehkäisy ja tavoitteena ollut myös pyrkimys pitämään koko populaation sukusiitosaste alle 6,25% viiden sukupolven mukaan.

Pentueita ei ole juuri syntynyt, syntyneissä asia on otettu huomioon. Kuten aiemmin mainittu tuontikoirat ovat hyvin pitkälle läheistä sukua toisilleen (sisaruksia, puolisisaruksia). Tällaisessa tilanteessa on mahdoton kyetä pitämään populaation ss prosentti noin matalana.

- Yhteistyön lisääminen kasvattajien ja harrastajien kesken

Keskustelupalstoilla ja sähköpostitse keskusteltu rodusta. Uusille ihmiselle jaettu tietoa.

- Jokavuotiset tuomarikoulutukset

Nämä eivät ole toteutuneet täysin, viimeisin koulutus pari vuotta sitten. Uusi mahdollisesti tulossa 2014.

Espanjanmastiffien jalostustyö Suomessa on hyvin vähäistä, koska rotuun perehtyneitä kasvattajia on vain muutama. Kasvattajien vähälukuisuudesta johtuen heihin kohdistuu suuria paineita. Uusien rotumääritelmän mukaisten, terveiden ja uutta linjaa olevien tuontien hankinta voi muodostua liian suureksi haasteeksi.

Ensisijaisen tärkeää olisikin vakiinnuttaa rotutyyppejä ja saada laajaa geenipoolia, kaikkien kasvattajien osalta sitoutua noudattamaan jalostustavoitteita ja pyrkiä hyvin liikkuviin, rotumääritelmän mukaisiin terveisiin koiriin. Tavoitteellisten kasvattajien määrän lisääntyminen voisi auttaa rotua eteenpäin. Kasvattajien välillä yhteistyötä jonkin verran esiintyy, mutta yhteistyön lisääminen olisi tärkeää varsinkin uusien kasvattajien saaminen mukaan ja innostaminen tavoitteisiin sekä yhteistyöhän.

Rodussa joku on tehnyt muutamia vuosia sitten sisarusparituksia. Tämä ei ole SKL:n ohjeiden mukaista eikä hyvää kasvatustyötä. Nartuille suositeltu kolmen pentueen sääntö (max. 3 pentuetta elinaikana) on toteutunut kohtalaisen hyvin viimeisen kymmenen vuoden seurannassa, mutta syynä on lähinnä se, ettei kasvatustyötä juuri ole ja pentueita syntyy harvoin. Jatkossa yksittäisten narttujen pentuemääriin ei välttämättä tulevaisuudessa tarvitse puuttua. Liian suuri pentue määrä lisää rodun alhaista geenipoolia Suomessa. Toisaalta mahdollisesti vain muutama päätyy jalostuskäyttöön.

PEVISAan sisältyvän lonkkaniveldysplasian osalta voidaan 2003-2013

välillä todeta, että A-lonkkaisia koiria on kuvatuista ollut 36 %,

B-lonkkaisia 20 %, C-lonkkaisia 20 %, D-lonkkaisia 20 % ja 4 % E-lonkkaisia.

Espanjanmastiffien omistajia ja pennunostajia tulisi kannustaa edelleen kuvaamaan koiransa, jotta voidaan saada luotettavaa tietoa ja seurata tavoitteiden toteutumaa.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Espanjanmastiffi on laumanvartijarotu ja alkuperäisessä käyttötarkoituksessa Suomessa työskentelee tällä hetkellä 6-10 yksilöä. Rotu on laumanvartija, joka on kehittynyt suojelemaan etenkin lammaslaumoja. Petomäärän edelleen kasvaessa olisikin toivottavaa, että myös karjan/eläintenkasvattajat alkaisivat käyttää espanjanmastiffia nykyistä enemmän kuin, että rodun käyttö jää pelkästään näyttelykäyttöön. Rotu on kuitenkin luonteeltaan maltillisempi ja helpompi käsiteltävä kuin jotkin toiset laumanvartija rodut. Pentua toivovista suurimmalla osalla onkin tarkoitus hankkia rotu reviirin ja lauman vartiointiin, yleensä pienelle harraste laumalle. Tässä voidaan nähdä kasvu ihmisten kiinnostukseen pieneen omavaraistalouteen. Maa- ja metsätalousministeriön Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa on jo vuonna 2005 mainittu susien torjuntaan kokeiltavaksi laumanvartijakoirat. Vaikkakin katsauksessa nähtiin useita ongelmia: kokemattomuus laumanvartioiden käytöstä Pohjoisen susialueilla, koulutus, kustannus ja vastuukysymykset silti niiden kokeileminen nähtiin tärkeänä.

Rodun rekisteröintimäärät eivät koskaan ole olleet suuria; kymmenen viime vuoden aikana on rekisteröity keskimäärin 17 koiraa vuodessa. Kannan koko pitäisi jalostuksen kannalta saada huomattavasti paremmalle tasolle, tästä huolimatta rekisteröintimäärien hillitty kasvu olisi toivottavaa ja jalostustyötä tulisi tehdä harkiten ja pitkäjänteisesti. Koirien huono lihaskunto sekä rakenteen heikkoudet: kapeus, väärä selkälinja, taka- ja etukulmausten puute ovat tällä hetkellä esiintyviä ongelmia. Rakenteen vääristymät voivat altistaa koiran, perimän ohella mm. ristisidevammoille, lonkkaniveldysplasian puhkeamiselle, kyynärongelmille, spondyloosille.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Lähisukulaisten parituksesta syntyneitä pentuja ei rekisteröidä kuin EJ rekisteriin. Kennelliiton alainen kasvattaja ei myöskään ko. parituksia tee.

Suosittelavaa olisi lonkkien- ja kyynärien ohella kuvata samalla myös selkäranka mahdollisen spondyloosin toteamiseksi. Polvien tutkiminen on myös suositeltavaa.

Rotutyyppi tulee olla oikea koska Suomessa kasvatus on vähäistä ja pienimuotoista ja oikea rotutyyppi ei ole vakiintunut vaan on kirjavaa. Tulee pyrkiä terverakenteiseen jaloon ja vahvaan espanjanmastiffiin.

Suositus:

- Jalostukseen käytetyillä koirilla on näyttelyistä vähintään kerran saatu laatuarvostelu Erinomainen. Rodun harvinaisuudesta johtuen sille on paljon helpompi saada näyttelyistä laatumaininta erinomainen. Rodun tuntemus ei kaikilla tuomareilla ole vielä hyvä. Toivotaan käytettävän koiraa myös Suomalaisella rotuun erikoistuneella tuomarilla. Vaatimus voisi olla tästä syystä kovempikin mutta kasvatustoiminta Suomessa on liian pientä.

- Luonteesta ei mainintaa aggressiivinen tai arka (arka; varsinkaan mainittuna useaan kertaan). Kannustetaan luonneprofiili- ja luonnetestaukseen.

- Sukusiitos prosentti alle 6,25 mielellään paljon matalampi. Toivotaan otettavan huomioon aina mahdollisuudet laajentaa geenipoolia.

- Pentuemäärän ei tulisi ylittää 3-4, uroksella eikä nartulla.

Vahva luustoinen/raajainen, suorakaiteenmuotoinen, tilava runkoinen, erittäin hyvin, pitkin, maatavoittavin askelin liikkuva rodun edustaja on tavoite. Missään nimessä iso mutta ahdas, köyryselkäinen ja virheasentoiset, heikot raajat omaava, ei ole tyyppillinen kaunis espanjanmastiffi. Sellainen ei kykene liikkumaan kehässä eikä alkuperäisessä työssään.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Yleisenä tavoitteena on ennen kaikkea säilyttää ja seurata rodun terveys, luonne ja käyttöominaisuuksia. Jalostustoimikunnan toimintaa on hyvä jatkaa ja kehittää. JTK:n on aika helppoa seurata rodun terveyden kehitystä kun rotu on harvinainen ja omistajat pääosin tiedossa. Bullmastiffit ja Mastiffit ry:llä on uusi rotujen yhteinen terveystarkastus jonka voi täyttää rotuyhdistyksen sivuilla. Kiinnostusta siihen on pyritty jo lisäämään liittämällä se uudelle rotuforumille. JTK jakaa tietoa kaikille rodusta kiinnostuneille ja neuvoo yhdistelmissä, pennunvalitsemisessa, ruokinnassa, terveydessä jne.

Pyrittäessä turvaamaan kannan monimuotoisuutta on jalostusmateriaalin määrää ehdottomasti lisättävä. Laajan geenipoolin ylläpitäminen ei ole mahdollista näin suppealla kannalla, ja sen kaventuminen entisestään pyritään estämään harkituilla tuonneilla. Valittaessa jalostuskäyttöön tuotavia koiria on huomioitava Suomeen mahdollisesti aiemmin tuodut linjat. Jalostuksessa tulee välttää yksittäisten yksilöiden ja sukulinjojen liikakäyttöä. Näissä tuonneissa voi yhdistys neuvoa. Rodulla on jalostustoimikunta joka jakaa tässäkin tietoa mielellään.

Espanjanmastiffin luonteen tulee ehdottomasti olla rauhallinen ja tasapainoinen, arkoja ja aggressiivisia yksilöitä ei käytetä jalostuksessa. Jokainen kasvattaja ottaa vastuun yhdistelmistään ja seuraa luonteen kehitystä. Mahdollinen rodun kehitys luonteen osalta huonoon suuntaan, antaa ikävän kuvan koko rodusta eikä siten edistä rotu kuvaa.

Näyttelyarvosteluiden kautta saadaan kerättyä tietoa näyttelykäyttäytymisestä ja kuten edellä mainittu luonteen kehitystä on helpompi seurata kun rotu on harvalukuinen.

Jotta luonne kehittyisi edelleen mahdollisimman tasapainoiseksi, on rodun kasvattajia ja omistajia valistettava myös rodun vaatimasta ympäristöstä ja kasvatuksesta. Näyttelyarvosteluja seurataan JTK:n toimesta. Tarvittaessa voidaan ottaa luonteet tarkempaan tilastointiin tai suunnitella jalostustarkastuksia joissa luonne arvioidaan.

Alkuperäinen käyttötarkoitus laumanvartijana on hyvä säilyttää. Tästä on annettava tietoa kotieläinkasvattajille, rodulla on käyttömahdollisuuksia petoeläinvahinkojen ehkäisyssä. Lisäksi opastetaan uusia omistajia espanjanmastiffin vartiointikäyttäytymisestä kodin ja perheen vartijana jos siihen on tarvetta. Yleensä rotua toivovat ovat ottaneet jo selvää käyttötarkoituksesta ja niitä hankitaankin pientiloille työhön.

Rodun kasvattajat, jalostustoimikunta, yhdistyksen rotuvastaavat ovat jakaneet ja jakavat tietoa sitä kaipaaville kaikissa asioissa.

Seurataan perinnöllisten sairauksien kehittymistä kannassa ja tehdään ennaltaehkäisevää työtä niiden vähentämiseksi.

Tiedottaa lonkkien, kyynärien ja selkien kuvausaktiivisuuden tärkeydestä terveystilanteen seurannan kannalta. Yleiset BMM ry:n tietoisut, JTK:n jäsenien jakama informaatio. Rodun terveystarkastukseen vastaaminen BMM ry:n nettisivuilla auttaa tarkempaa kartoitusta ja seuranta. Seurataan terveyttä ja elinikää myös koiranetin, kasvattajien ja harrastajien antaman tiedon kautta. Otetaan Pevisa tarvittaessa aikaisempaan tarkasteluun ja voidaan lisätä tutkimusvaatimuksiakin.

Liian nuoria koiria ei käytetä jalostukseen. Rodun kuvausikä lonkkien ja kyynärien osalta on 18kk joten ennen 2vuotis ikää ei narttua jalostukseen voi juuri käyttääkään kun juoksua tulee yleensä 2 kertaa vuodessa. Narttujen käyttö tilastotietojenkin mukaan on tapahtunut aina 2 ikävuoden jälkeen.

Ulkomuodon osalta noudatetaan rotumääritelmää, muistaen, että rotu on hitaasti kehittyvä ja yksilön rakenne ja ulkomuoto kehittyi usean vuoden ajan. Vakavat virheet liikkeissä (laukka, jatkuva ontuminen, aristus, raajojen vetäminen rungon alle jne.) ja rakenteessa (esim. raajojen virheasennot, purenta, kulmausten puutos) ja luonteessa (liiallinen arkuus ja -aggressiivisuus) tulisi sulkea yksilön pois jalostuksesta terveyden ohella. Hyvä rotutyyppi tulee vakiinnuttaa ja säilyttää. Jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla näyttelyarvioinnit terveestä rakenteesta, vähintään erinomainen laatumaininta.

Strategian toteutumisen mahdollistaa vain yhteistyö rodun kasvattajien ja harrastajien välillä. Avoin keskustelu vaikeistakin asioista ja ongelmien yhdessä ratkaiseminen on rodun kehityksen kannalta äärimmäisen tärkeää. Vaikka avoinkeskustelu onkin saanut aikaan väärinymmärrystä joissakin ulkomaisissa ja suomalaisissa ihmisissä silti siihen tulisi pyrkiä, tietoisuus ja kehitys ei lisäänty ilman sitä. Suomessa keskustelukulttuuri on avoimempaa ja kasvattajien välillä jaetaan yleisesti suurempaa informaatiota. Rotua ei vie myöskään eteenpäin huonon informaation vieminen rodun kotimaahan tai muualle Suomalaisesta kasvatustyöstä vaan tulee antaa oikea kuva siitä, että Suomessa todella tehdään töitä terveyden, tyyppin ja luonteen seurannan osalta ja siksi niistä myös puhutaan

avoimesti ja kasvatus toteuttaa näitä arvoja. Pienessä populaatiossa virheet näkyvät nopeasti mutta myös hyvät valinnat saadaan näkyviin. Suomessa on viimeaikoina ollut jalostuksessa hyvää yritystä uusien ulkomaisten yksilöiden käytön ja tuontien myötä, siihen tulee jatkossakin pyrkiä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

<p>VAHVUUDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uusia linjoja saatavilla vielä ulkomailta - Kiinnostus työkäyttöön on kasvanut ! - Ei ole ”muotirotu” - Rodun luonne hyvä verraten useampaan muuhun laumanvartijaan - Pienessä harrastaja ja kasvattaja ryhmässä tieto rodun terveysongelmista jne. saadaan paremmin näkyviin ja kuuluviin, seuranta helpompaa - Lisääntynyt yhteistyö 	<p>HEIKKOUEDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liian pieni kanta - Tuotu liikaa saman sukuisia koiria ulkomailta - Rodun kasvattajien ja harrastajien osittainen yhteisymmärryksen puute - Pennun ostajat eivät välttämättä ymmärrä terveystutkimuksien tärkeyttä - Vähän jalostusyksilöitä ja vähän kasvattajia - Tiedon puute esim. rodun terveestä rakenteesta, suvuista ja esille tulleista terveyshaasteista
<p>MAHDOLLISUUDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rotutyypin paraneminen pienessä kannassa - Harkituilla tuonneilla jalostuspohjan laajentaminen - Rodun terveyden ja hyvien luonneominaisuuksien säilyttäminen, (Suomessa tutkitaan koiria myös muilta osin kuin lonkat - ulkomailla vähäistä). - Yhteistyön ja vuoropuhelun kehittäminen rodun harrastajien ja kasvattajien välillä lisää rodunkin elinvoimaisuutta - Susien määrän kasvun myötä, kiinnostus työkäyttöön lisääntyy - Uudet kasvattajat 	<p>UHAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jos tuontikoirien hankintaa ohjaa helppo saatavuus tai edullinen hinta, kanta ei monipuolistu - Suomalaisen hyvän kasvatustyön loppuminen kun uusia hyviä yksilöitä ei jalostukseen ole Suomessa saatavilla - Selkäongelmien lisääntyminen - Luonnehäiriöiden lisääntyessä rodun leimautuminen araksi tai tasapainottomaksi - Tiedon puute kasvatuksessa: vahva, terve rotutyyppi katoaa eikä vakiinnu - Yhteistyön vähäisyys voi vaikuttaa moneen asiaan kuten rotutyyppi, terveys, sukusiitos, kasvatuksen loppumiseen

Keskeiset rotuun kohdistuvat riskit ovat perinnöllisten sairauksien lisääntyminen, geenipohjan kaventuminen ja lisääntyvät luonnehäiriöt. Uusia tai piilossa olleita ongelmia ovat esim. selät ja polvet.

Pahimmillaan riskien toteutuminen aiheuttaa sairauksien osalta terveiden

jalostusyksilöiden vähenemisen tai jopa häviämisen. Geenipohjan kaventuminen entisestään taas kasvattaisi sukusiitosastetta ja sen kautta geneettisesti heikkoa kantaa. Geenipohja jalostukseen saadaan harkituilla ulkomaan tuonneilla ja järkevillä kotimaisilla yhdistelmillä. Koska myös tuontikoirista osa osoittautuu heikoiksi tai sairaiksi yksilöiksi on kasvattajien antama tuki toisilleen ensiarvoisen tärkeää tai koko rodun ylläpito Suomessa voi lakata.

Terveyden osalta tilannetta pyritään parantamaan lisäämällä lonkka- ja kyynärkuvausaktiivisuutta mutta myös lisäämällä tietoisuutta terveestä rodun tyyppistä/rakenteesta joka on vahvajalkainen, suorakaiteenmuotoinen, erittäin hyvin liikkuva eikä missään nimessä iso mutta ahdas ja köyryselkäinen.

Pyritään informoimaan myös oikean ruokinnan ja liikunnan tärkeydestä kasvattajien ja yhdistyksen toimesta. Arkoja ja ihmisille aggressiivisia ei käytetä jalostuksessa.

Ehdoton mahdollisuus tällä hetkellä ovat uudet rodusta innostuneet harrastajat ja kasvattajat. Uusia tuontikoiria alkuperäismaasta (ja muualtakin) on hankittu ja niissä myös sukuja on tarkasteltu kriittisesti viime vuosina. Kuitenkin maltillisuus kasvatustyössä on hyvä muistaa ja käyttää kaikki mahdollinen tieto koirien suvuista hyväksi jalostusvalinnoissa. Myös yhteistyön lisääntyminen on jonkin verran näkyvissä ja sitä kautta myös esim. rodun terveyden seuranta voi helpottua.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Espanjanmastiffeille perustettiin jalostustoimikunta 2010. Kokoonpano on muuttunut viime vuosina mutta mukana on aina n. 4 rotuharrastajaa ja kasvattajaa. Koska aktiivisuus yhdistyspuolella on ollut vähäistä, pieniryhmä tekee seurantaa ja yhteistyötä esim. tavoitteena olisi saada myös tuomarikoulutuksesta vuosittainen tapahtuma. Positiivista kuitenkin on, että kiinnostus rotua kohtaan on jo kasvanut uusien harrastajien myötä viime vuosina. Rotujärjestön erikoisnäyttely järjestetään vuosittain. Tarvittaessa jalostustoimikunta antaa myös jalostus neuvontaa ja neuvoo pennun- ja tuontikoiran

hankinnassa. Aloitetaan JTO:n päivitys viimeistään vuonna 2017.

Terveyden ylläpito. Kannustetaan Espanjanmastiffien omistajia käyttämään koiransa lonkka- ja kyynärkuvauksissa ja pitämään mielessä myös selän- sekä polvien ongelmat jos koirilla esiintyy minkäänlaista ongelmaa suvussa tai ko. yksilön rakenne sille altistaa esim. suorat kulmaukset. Selän voisi kuvata samalla kun lonkat ja kyynärät 18kk iässä kuvataan jolloin näkisi esim. spondyloosin tilanteen. SKL on kuitenkin alkanut antaa virallisia selkäkuvauslausuntoja kaikille roduille. 24kk iässä kuvatusta selästä saa kennelliitolta virallisenlausunnon spondyloosista. Polvien tutkiminen on helppoa koska se ei vaadi nukutusta, suurimmalta osalta pikku kaupunkejakin löytyy polvi tutkimuksiin erikoistuneita eläinlääkäreitä.

JTK pitää yhteenvetoa kuvaustuloksista ja kartoittaa muita esiintyviä sairauksia esim. tallennetaan ristiside ongelmista kärsineiden lukumäärää sekä muiden sairauksien esiintyvyyttä rodussa, aloitetaan seuranta 2014.

Tavoitteena harkitun kasvatuksen sekä yhteistyön lisääminen ja ylläpitäminen. Pyritään saamaan aikaan kestävä ja toimiva yhteistyö Suomessa. Toivotaan avoimuutta rodun parissa oleville harrastajille ja kasvattajille. Otetaan uudet ihmiset mukaan positiivisella asenteella. Monen rotukoira harrastuksen parissa on huomattu, että ongelmia ja vihanpitoa syntyy helposti. Koiraharrastus aiheuttaa kilpailua ja koiriin kohdistuvat asiat otetaan henkilökohtaisesti. Jokaisen tulee opetella antamaan palautetta rakentavasti ja positiivisessa hengessä jos siihen on aihetta. Turha jaottelu kasvattajien ja harrastajien välillä tulisi myös unohtaa. Ihmisiä ja mielipiteitä on erilaisia ja se on rikkaus josta jokainen voimme oppia eikä ei estä yhteistyötä tai jokaista käyttäytymästä asiallisesti. Kaikenlaisessa toiminnassa otettaisiin huomioon kaikki rodun harrastajat esim. tapaamiset laumanvartija tapahtumissa tai suuremmissa näyttelyissä. Tuolloin on hyvä mahdollisuus keskusteluun ja ajatusten vaihtoon sekä tavata rodun yksilöitä. Tiedotetaan yhdistyksen ja JTK :ssa mukana olevien kasvattajien toimesta yhteisistä tapaamisista esim. rodun facebook- sivuilla.

Tiedon lisääminen rodusta. Espanjanmastiffeista on kerrottu aiemmin karjankasvattajille mm. alan julkaisuissa (lammas- ja vuohilehti). Rotutietoutta jaetaan kasvattajien ja JTK:n toimesta. Karjaa, lampaita tm. omistavilla espanjanmastiffin omistajilla on helpommin

mahdollisuus jakaa tietoa rodusta ja sen käytöstä eläintenkasvattajien parissa. Laumanvartioiden Facebook ryhmään on perustettu lista ko. koiria omistavista ihmisistä jotka ottavat vastaan ihmisiä jotka haluavat rotuun käydä tutustumassa paikanpäällä. Muutama espanjanmastiffin omistaja on ilmoittautunut vapaaehtoiseksi toimintaan. BMM ry:n nettisivuja ja palstaa voi käyttää myös tiedotukseen. Nykyään myös rodun keskustelufoorumin ja Facebook sivuston kautta voi jakaa tietoa esim. Luonnetesteistä ja terveydestä jne. Ohjeistetaan espanjanmastiffien uusia omistajia ja kasvattajia rodun ominaisuuksista ja sen vaatimasta oikeanlaisesta tapakasvatuksesta sitä toivottaessa.

JTO:n toteutuminen. Seurataan toteutumista vuosittain mm. Kennelliiton tilastojen ja kasvattajilta saadun tiedon perusteella. Bullmastiffit ja Mastiffit ry:n rotujen yhteisen terveystarkastuksen seuranta. Terveystarkastuksen kehitystä ja rodun yleisilannetta voidaan seurata myös kansainvälisesti mutta JTO:n tarkoitus on parantaa kuitenkin tämän hetkisiä tai hyvin mahdollisia ongelmia Suomessa. Yksityiskohtaisempi päivitys ja yhteenveto tavoiteohjelmasta aletaan tehdä neljän vuoden päästä. Tarvittaessa muutoksia PEVISA ohjelmaan.

8. Lähteet

- KoiraNet jalostustietojärjestelmä (Suomen Kennelliitto).
- Apex, Malmin eläinlääkäriasema 2009, Esa Eskelinen. Sari Jalomäki, ELL, pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri, silmätarkastuseläinlääkäri, 2010.
- Parempaan pentutulokseen: koirankasvattajan käsikirja, Koskentalo Helena. AV-taitto, 2010.
- Laumanvartijakoirat Kirjailija: Hilska; Kaisa, Sanasilta oy, 2013.
- Juha Pärnänen, Lahden eläinlääkäriasema.
http://www.tiibetinspanielit.fi/cms/images/artikkelit/koiran_jalostuksen_uusi_aika.pdf
- Mastiff club of America.
- Eläinlääkäri.fi.
<http://www.elainlaakari.fi/klinikat/koiraklinikka/koiran-sairauksia-ja-tartuntatauteja/>
- Koiran jalostuksen uusi aika, Juha Kares. Julkaistu esim. Tiibetinspanielit lehdessä 4/2008.
http://www.tiibetinspanielit.fi/cms/images/artikkelit/koiran_jalostuksen_uusi_aika.pdf
- Seppo Lamberg, Lahden Eläinlääkäriasema.
http://www.tiibetinspanielit.fi/cms/images/artikkelit/koiran_jalostuksen_uusi_aika.pdf
- A.E.P.M.E. (Asociación Española del Perro Mastin Español). Los perros de pastoreo en espana. Origenes y funcionalidad , Francisco Javier Antón Burgos, Universidad Complutense de Madrid. PLAN DE CRÍA AEPME 2012. PROTOTIPO OFICIAL DEL PERRO MASTÍN ESPAÑOL.
- Suuri Koirakirja 1991. Toim. Tuula Syvänperä. Helsinki, kustannusyhtiö Tammi.
- CA Sharp, Double Helix Network News, 2002.
- Eläinlääkäri Kirsti Schildt, Vuosaaren eläinklinikka – Vuovet, Helsinki.
- Eil Anu Lappalainen ja Katariina Mäki.
- Koiranjalostus.fi/seminaariartikkeli/ Katariina Mäki ja Tarja Ekman.
- MMM julkaisuja, Suomen Susikannanhoitosuunnitelma 11/05.

- Fundación Oso Pardo/ Ministerio de medio ambiente y medio rural y Marino projekti julkaisu, Espanjanmastiffi Lampurin liittolainen, koulutuksen ja hoidon käsikirja, Isidoro Carbonell, Yolanda Cortés. Suomennos Antero von Bagh.
- Lohjan pieneläinklinikka, artikkelit.www.clinivet.fi/artikkelit/koira_artikkelit/artikkeli_15.html
- Espanjanmastiffin tuomarikoulutusmateriaali 2012. Jalostustoimikunta 2010, BMM ry.

9. Liitteet

- Rotumääritelmä :

http://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/attachments/rotumaaritelmät/fci_2/2espanjanmastiffi.pdf